

Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta tělesné kultury

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2014

Michal Němeček

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

Vliv rodičů na průběh tréninkového procesu
adolescentů věnujících se tanečním sportu
Bakalářská práce

Autor: Michal Němeček, Management sportu a trenérství

Vedoucí práce: Mgr. Jana Harvanová, Ph.D.

Olomouc 2014

Bibliografická identifikace

Jméno a příjmení autora: Michal Němeček

Název závěrečné písemné práce: Vliv rodičů na průběh tréninkového procesu adolescentů věnujících se tanečným sportu

Pracoviště: Katedra společenských věd v kinantropologii

Vedoucí: Mgr. Jana Harvanová, Ph.D.

Rok obhajoby: 2014

Abstrakt:

CÍL: Cílem této práce je zjistit informace o vlivu rodičů na průběh tréninkového procesu v tanečném sportu.

METODY: Pomocí online anketního šetření, které proběhlo na vzorku záměrně vybraných 146 respondentů (74,66 % tanečníci a 25,34 % trenéři) obou pohlaví (muži 46,57 % a ženy 53,43 %) byl zjišťován zájem rodičů o tréninky a soutěže v tanečném sportu a vliv soutěžní minulosti rodičů a zda a jak rodiče komunikují s trenéry.

VÝSLEDKY: Na základě šetření jsem zjistil, že existují odlišnosti v komunikaci rodičů tanečníků-adolescentů s trenéry v závislosti na pohlaví trenéra. Rodiče mají marginální vliv na výběr trenéra respektive tanečního klubu. Překvapivě málo rodičů viní z neúspěchu na soutěži porotce. Mezi rodiči sportovci a nesportovci je signifikantní rozdíl v otázce rozboru tréninků.

ZÁVĚRY: Zjištění o vyšším zájmu rodičů se sportovní minulostí o průběh tréninkového procesu by stála za další ověření.

Klíčová slova: sportovní tanec, trenér, rodina, sportovní trénink, pedagogika sportu

Souhlasím s půjčováním závěrečné písemné práce v rámci knihovních služeb.

Bibliographical identification

Author's first name and surname: Michal Němeček

Title of the thesis: The influence of parents on the progress of the training process adolescents dealing with dance sport

Department: Department of Social Sciences in Kinanthropology

Supervisor: Mgr. Jana Harvanová, Ph.D.

The year of presentation: 2014

Abstract:

OBJECTIVE: The objective of this work is to find out the information on the influence of parents on the course of the training process in dance sport.

METHODS: By means of an online questionnaire survey, which was carried out on a sample of 146 intentionally selected respondents (74.66% dancers and 25.34% coaches) of both genders (men 46.57% and women 53.43%), the parents' interest in the training sessions and in the competitions in the dance sport has been ascertained; the influence of the parents' competition background and whether and how the parents communicate with the coaches have been ascertained, too.

RESULTS: Based on the survey, I have found out there are differences in communication of the parents of adolescent dancers with the coaches depending on the gender of the coach. Parents have marginal influence on the choice of a coach, as the case may be a dance club. Surprisingly few parents blame the members of a jury for a failure in the competition. There is a significant difference between the parents – sportsmen and non-sportsmen – in the matter of analysis of the training sessions.

CONCLUSIONS: The finding about higher interest of the parents with sports background in the course of the training process would be worth further verification.

Keywords: dance sport, trainer, family, sports training, sports education

I agree with the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem závěrečnou písemnou práci zpracoval samostatně s odbornou pomocí Mgr. Jany Harvanové, Ph.D., uvedl všechny použité literární a odborné zdroje a řídil se zásadami vědecké etiky.

V Hradci Králové dne 29.4.2014

.....

Děkuji vedoucímu mé bakalářské práce, Mgr. Janě Harvanové, Ph.D., za odborné vedení, rady a pomoc při zpracování této práce.

OBSAH

1 ÚVOD	8
2 PŘEHLED POZNATKŮ	9
2.1 Tanec.....	9
2.2 Vývoj profese trenéra.....	9
2.2.1 <i>Role a funkce trenéra</i>	10
2.2.2 <i>Trenérství jako profese</i>	12
2.2.3 <i>Dimenze role trenéra</i>	15
2.2.4 <i>Osobnost trenéra</i>	17
2.2.5 <i>Trenérská filozofie</i>	18
2.3 Rodina a rodiče.....	19
2.3.1 <i>Vymezení pojmu rodina</i>	20
2.3.2 <i>Definice rodiče</i>	21
2.3.3 <i>Funkce rodiny</i>	21
2.3.4 <i>Funkčnost rodiny</i>	23
2.4 Adolescence	25
2.4.1 <i>Vztahy v adolescenci</i>	26
3 CÍLE A OTÁZKY	30
3.1 Hlavní cíl práce	30
3.2 Dílčí cíle.....	30
3.3 Výzkumné otázky.....	30
4 METODIKA	31
4.1 Výzkumný soubor	31
4.2 Výzkumné metody	32
5 VÝSLEDKY A DISKUZE	33
5.1 Výsledky a diskuse vztahující se k první výzkumné otázce	33
5.2 Výsledky a diskuse vztahující se k druhé výzkumné otázce	35
5.3 Výsledky a diskuse vztahující se ke třetí výzkumné otázce	36
5.4 Výsledky a diskuse vztahující se ke čtvrté výzkumné otázce	38
6 ZÁVĚRY	45
7 SOUHRN	46
8 SUMMARY	48
9 REFERENČNÍ SEZNAM	50
10 PŘÍLOHY	53
10.1 Průvodní dopis.....	53

10.2 Seznam anketních otázek	53
------------------------------------	----

1 ÚVOD

Taneční sport a vše, co je s ním spojené mě doprovází po celý můj život. Mí rodiče se věnovali tanci a já jako nenarozený jsem se, ještě v 6. měsíci těhotenství mé matky, zúčastnil taneční soutěže. Od útlého dětství jsem s rodiči trávil čas na tanečních trénincích a soustředěních. Poté co jsem nastoupil na základní školu jsem se vydal zcela jiným směrem, vystřídal jsem asi 15 různých sportů, ale tanci jsem stejně neunikl. Nakonec, i když jsem tvrdil, že budu jediný „normální“ v naší rodině, mě tanec dostihl a v 15 letech jsem začal tančit a tanci jsem naprosto propadl.

V průběhu mé aktivní taneční kariéry jsem měl možnost být v úzkém kontaktu s řadou nejen českých, ale i zahraničních trenérů. Od svých 19 let se osobně podílím na trénování všech věkových a výkonnostních kategorií v tanečním klubu Bonstep Hradec Králové. Ze své trenérské praxe tedy vím, jak nelehký úkol trenéři mají. A jak mohou rodiče ovlivňovat tréninky svých dětí. Proto mi přišlo logické se tanci a tématu vlivu rodičů na trénink věnovat i ve své bakalářské práci.

Cílem mé bakalářské práce je zjistit vliv rodičů na průběh tréninkového procesu a to ze dvou různých úhlů pohledu. První je jak vnímají vliv rodičů adolescenti a druhý jak ho vnímají trenéři. Vše na základě komunikace, probíhající mezi trenérem a rodiči a dětmi a rodiči.

V teoretické části se zaměřím na tři související témata. Pokusím se popsat trenérství jako profesi a vysvětlit i trenérskou filozofii. Dále vymezím pojmy, jako jsou rodina, rodiče a adolescent a popíšu jejich vztahy.

Ve druhé, empirické části práce jsou pak shrnuty výsledky kvantitativního šetření, ve kterém jsem sledoval vliv rodičů na průběh tréninkového procesu adolescentů v rámci tanečního sportu.

2 PŘEHLED POZNATKŮ

2.1 Tanec

Tanec je život, je to filozofie. Tanec nemá žádné absolutní pravdy, je velmi individuální, je o zkušenostech, o jednotlivé emoci a výrazu. To jsou důvody, proč tak velmi záleží na trenérovi, jeho osobnosti, poznání, duchovní kultuře a vzdělání. Neexistuje žádný limit v dokonalosti, protože neexistuje žádný limit pro rozvoj tanečního umění, nebo omezení výzkumu jeho vlivu na osobnost. Neexistuje žádný limit v učení se v různých oblastech a usilovat o dosažení osobního cíle (Kūra, 2008).

Podle Harvanové (2010, 54), můžeme hovořit o sportovním tanci jako o: celoroční pohybové aktivitě, provozované v uzavřeném prostředí se specifickými nároky kladenými na velikost prostoru a kvality podlahové krytiny, tato pohybová aktivita je zpravidla provozována smíšenou dvojicí m-ž a z hlediska psychologické náročnosti je řazena mezi sporty esteticko-koordinální, které patří do skupiny sportů senzomotorických. Vysoké nároky jsou však kladeny také na vytrvalostní a anticipační schopnosti jedince.

2.2 Vývoj profese trenéra

„Sport je činnost velmi mladá - alespoň sport v moderním slova smyslu – a ještě mladší je profese trenérská. Vlastně je nutno hovořit spíše o funkci trenérské, protože např. učitelé tělesné výchovy uplatňují tuto funkci ačkoliv jejich základní profese je jiná" (Svoboda, 2000, 117). Pro taneční sport vše výše zmíněné platí dvojnásobně, protože tanec se stal sportem teprve v roce 1990 a doposud nevznikla v českém tanečním sportu dostatečná legislativa, která by donutila všechny osoby, které samy sebe nazývají trenéry, aby se trenéry doopravdy staly. Jen pro dokreslení situace: V dnešní době je evidováno v rámci ČSTS 2.464 členů, ve 110 - ti tanečních klubech. Na toto množství tanečníků a zejména počet tanečních klubů je evidováno pouze 60 trenérů (tj. těch, kteří zaplatili roční poplatek za prodloužení licence).

Původně nebylo trenérů zapotřebí, tanec byl zcela nezávazný a informace o tom, jak se má daná činnost provádět nebo jak má vypadat, byli tanečníci informováni od pokročilejších tanečníků, nebo vedoucích klubů. Příprava nebyla diferencovaná a byla málo intenzivní, obvykle šlo jen o tanec samotný. Zkušenější tanečníci pomáhali mladším a méně zkušeným, a když skončili s aktivním tancem, tak zaujali pozici trenéra, popřípadě vedoucího tanečního klubu a trenéra v jedné osobě (Svoboda, 2000). Tento historický přístup k tréninku se doposud v českém tanečním sportu nepodařilo vymýtit a je naprosto běžné, že na přípravě tanečních párů všech věkových a výkonnostních kategorií se podílejí lidé, kteří nemají žádné formální vzdělání a jejich jedinou devizou je to, že tančili nebo stále tančí o trochu lépe, než ten koho trénují.

Výsledek práce trenéra tanečního sportu není závislý jen na jeho pravomocech, úrovni znalostí nebo zkušeností. Jedná se o oboustrannou komunikaci vedoucí jedním směrem, což vyžaduje trenéra a pár se stejným systémem hodnot. Práce nemůže být omezena jen na popis duchovního rozměru, nebo použití čistě vědeckých kritérií. Je potřeba si uvědomit, že taneční zkušenosti a stovky soutěží a vystoupení nestačí (Kūra, 2008).

2.2.1 Role a funkce trenéra

I dnes se může stát, že sportovec dosáhne vynikajícího výkonu po samostatné přípravě, bez pomoci trenéra, jedná se však o jev více, než ojedinělý. Trenéři se aktivně podílejí na růstu výkonnosti sportovců a nezřídka se v případě neúspěchu stávají obětními beránky, či přímo viníky.

Taneční sport je prostředí velice specifické a situace týkající se trenéra je ještě pravděpodobně komplikovanější než v ostatních sportech. Pozici „trenéra“ zde často zaujímají lidé bez patřičného vzdělání a evidence v ČSTS.

Trenéři v tanečním sportu mají různé funkce, které se mohou překrývat, ale není to vždy nezbytně nutné. V první řadě jsou učitelé tance, takže vysvětlují a učí techniku jednotlivých tanců, mnohdy se specializují na techniku tanců standardních nebo latinskoamerických. V druhé řadě mohou být choreografy, kteří staví soutěžní choreografie (programy) a mohou se opět specializovat na jednotlivé skupiny tanců. Další funkcí, která se běžně vyskytuje, je funkce, kterou

bych nazval korektor. Poté, co je program postaven a tančen s použitím nějaké techniky, se přistupuje k řešení estetického provedení daného programu. V naprosté většině případů je až v poslední řadě funkce trenéra, který se stará o fyzickou přípravu tanečníků, tato stránka věci, je podle mého názoru v řadě klubů velmi podceňována a vedena laickým způsobem.

Sportovní výkon je samozřejmě především výkonem sportovce samotného, ale trenér se účastní dlouhodobé přípravy na tento výkon a větší nebo menší měrou přitom přispívá k jeho vzniku. Trenérství je tedy chápáno jako specificky orientovaná výchovná práce, která má z psychologického hlediska řadu zajímavých a náročných charakteristik.

Trenér realizuje tzv. trénink, který může znamenat výcvik v jakékoliv oblasti, tedy nejen ve sportu. Výcvik lze pojímat jako praktickou průpravu pro vykonávání konkrétní specializované role – trenér může být chápán i jako vzdělavatel ve výcvikových formách profesního vzdělávání a instruktor při výcviku praktických dovedností. V kontextu osobnostního nebo profesionálního rozvoje se však na rozdíl od anglicky mluvícího prostředí pojmu trenér využívá u nás spíše ojediněle (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, 252).

Podle Rychteckého (1998, 225) jde při řízení sportovního tréninku z pohledu trenéra o „vědomé, racionální a zdůvodněné pokyny a zásahy do tréninku, při nichž se uplatňují aspekty psychologické, pedagogické (didaktické) a technologické.“ Trenér přebírá řadu sociálních rolí a jeho „pracovní aktivity mají teoretický i interakčně-praktický charakter“ (Svoboda 2003, 137).

V návaznosti na výše zmíněná fakta se tedy od sportovního trenéra očekávají nejen široké odborné znalosti, ale také schopnosti vůdcovské, strategické a taktické. Vysoké nároky jsou kladeny i na jeho pedagogickou odpovědnost, zejména pracuje-li s dětmi a mládeží. Sportovní trenér je zařazován mezi pedagogické profese, z čehož logicky vyplývá požadavek široce koncipovaného vzdělání, zaměřeného nejen na kinantropologické aspekty se zdůrazněním specifík daného sportovního odvětví, ale i na aktuální problémy pedagogické, psychologické, sociologické, etické atd. Mezi pedagogické pracovníky řadí sportovního trenéra český zákon č.

563/2004 Sb., který v rámci školských zařízení uvedenou profesi charakterizuje z pohledu požadavků na vzdělání. Trenér je vymezen jako pracovník vykonávající přímou pedagogickou činnost, který musí mít mj. pro tuto práci odbornou kvalifikaci, je bezúhonný a zdravotně způsobilý (Průcha, 2009, 438-439).

2.2.2 Trenérství jako profese

Podle Vaňka (1984) můžeme k určení trenérství jako profese použít následující analýzu podílu trenéra na jeho činnost, která znázorňuje práci trenéra jako proces složený ze čtyř časově sousledných částí v němž je položen důraz na trenéra samotného.

Nyní se zaměřím na nejvýznamnější složky jednotlivých částí:

Vstupy

Jako vstupy jsou uvedeny dva typy zátěží (vnější a vnitřní), které jsou přítomny v každém tréninkovém procesu.

Vnější zátěže, které působí na tanečního trenéra:

- *Společenský význam tanečního sportu je jistě regionálně odlišný. Sport, tedy i tanec, je významnou součástí zdravého životního stylu, má také důležitou roli v rozvoji osobnosti. Aktivní provozování sportu může být velice efektivním nástrojem prevence negativních sociálních jevů. Tlak nejen rodičů a svěřenců na dosahování co nejvyšších výsledků stále stoupá. Výsledky tanečníků a tým i práce trenérů, jsou důležité pro další rozvoj tanečního klubu či školy. To vše samozřejmě na trenéra působí.*
- *Interpersonální kontakty v tanečním sportu bývají často povrchní, protože jsou do značné míry závislé na společenském ocenění, výsledcích, vztazích uvnitř skupiny, vztahu jednotlivých členů k trenérovi či okolí a skupiny jako celku vůči trenérovi.*

Do vnitřních zátěží, působící na trenéra, patří:

- *hodnotová orientace - postoje klidem kolem sebe a ke sportu obecně, například snaha o ideální sportovní výchovu v přímé konfrontaci s okolím zaměřeným na výsledky.*
- *temperament - emocionálně nevyrovnaní trenéři, kteří se snadno vyvedou z rovnováhy, často vytvářejí situace hrozící narušením atmosféry ve skupině.*
- *charakterové vlastnosti - submisivita, nezralost, neklid, konzervatismus, přílišná skromnost a zejména slabá vůle mohou být zdrojem multiplicity zátěží, kterým je trenér vystaven, což může zvyšovat jeho hladinu stresu.*

Trenér, který právě ukončil svoji aktivní sportovní dráhu a je vyrovnanou a dominantní osobností, může být frustrován, pokud se mu svět vrcholového sportu změní na poklidné vedení mládeže (Vaněk, 1984).

Hodnocení

Detekce: Práci trenéra není jen instruovat páry, organizovat trénink a koučovat na soutěž. Její neoddelitelnou součástí jsou i nároky na řešení krizových situací. Detekce možných obtíží, nebo konfliktů a předcházení jim, či jejich řešení, závisí na odborné přípravě trenéra, na jeho zkušenostech i diagnostických schopnostech.

Hodnocení: Vychází zejména z postoje trenéra a z koncepce jeho trenérské práce a zejména schopností hodnotit (tzn. vidět obtíže tam, kde skutečně jsou a nepodceňovat detaily).

„Každý trenér by se měl kriticky zamýšlet nad svojí činností, jestliže výkony jeho svěřenců neodpovídají záměrům“ (Vaněk, 1984, 179).

Řešení

Plán a příprava: Dříve než trenér zahájí vlastní činnost, vytváří si plán této činnosti. "Je to vlastně převádění určité koncepce, představy o tréninku do určitých cílů, úkolů, obsahu tréninkové činnosti, ukazatelů zatížení a jejich rozložení v čase ve vzájemné návaznosti. Vše pokud možno v písemné podobě" (Perič, Dovalil, 2010, 69). Plán je tedy teoretickým řešením zvýšení trénovanosti

či výkonnosti, pomocí tréninkových jednotek. Podle délky období rozlišují Perič a Dovalil (2010) plány na:

- *perspektivní*
- *roční*
- *operativní (týdenní a více týdenní)*
- *plán tréninkové jednotky*

„Každý plán se sestavuje na konci předcházejícího období (roku, měsíce, týdne atd.) a vychází z jeho důkladné analýzy. S ohledem na specializaci se rozlišují plány individuální a skupinové" (Perič, Dovalil 2010, 70).

Aktivita: Trenér nejen tanečního sportu by měl být schopen, bez ohledu na vlastní účast, zhodnotit průběh činnosti a výsledkům hodnocení přizpůsobit svoji práci. Její součástí není jen informační role, ale i role motivační, důvěrnická, výchovná a další. Pokud dochází k jevům, jejichž původ trenér nechápe - například opakující se nechuť jednoho z partnerů či obou tančit určitou pasáž, nebo vynechávání tréninku - pak by měl citlivě zjistit v čem problém spočívá a případně se poradit se specialisty, zvláště pokud se jedná o psychologické problémy.

Trenér musí mít svůj způsob vedení, pružně reagující, ale přitom důsledný, který je úspěšný tehdy, jestliže dokáže předvídat těžkosti a připravit na ně sebe i své svěřence. Snad nejdůležitější úkol – v podstatě výchovný – je vést své svěřence k autoregulaci, k předvídání obtíží v soutěži, a to i obtíží, jež jsou spojeny s vlastní osobností sportovce. Je to nejbezpečnější cesta ke stabilnímu výkonu (Vaněk, 1984, 180).

Přizpůsobení

Adaptace čili přizpůsobení: Přizpůsobení se novým podmínkám v průběhu tréninkového procesu nebo soutěže. Například přerod bývalého sportovce do role trenéra, přechod trenéra ze špičkového do průměrného klubu, ztráta sponzora, která se projeví na nižším objemu financí, a proto je nutné zrevidovat připravený plán.

Maladaptace čili nepřizpůsobení: Neschopnost zvládnutí složitých situací a řešení problémů soutěže a v interpersonálním styku. Nejčastěji se to projevuje jako neurčitý pocit neschopnosti řešit situaci (intrusivní myšlenky), pocity marnosti vlastního snažení, apatie nebo naopak zlostné reakce.

V soutěžích se někdy ukáže, že vše – počínaje podmínkami a konče úrovní soupeřů – je zcela jinak, než trenér předpokládal. Opakuje-li se to, mohou se objevit i vážnější důsledky maladaptace. Nepřizpůsobení nárokům profese nelze podceňovat – obtíže, jako je hypertenze nebo kardiovaskulární potíže mohou mít psychosomatické příčiny. A v takových případech už vlastně jde o typická manažerská onemocnění a trenér by měl raději volit změnu profese. Častěji však nejde o konflikt s nároky profese spojený s hrozcí dezintegrací osobnosti – zpětnovazební působení může situaci zachránit (Vaněk, 1984, 181).

2.2.3 Dimenze role trenéra

Rychtecký (1998, 225) píše, že při řízení sportovního tréninku z pohledu trenéra jde o: „vědomé, racionální a zdůvodněné pokyny a zásahy do tréninku, při nichž se uplatňují aspekty psychologické, pedagogické (didaktické) a technologické.“ Tento autor rozdělil činnosti trenéra na:

- *projekční a plánovací (příprava a tvorba koncepce tréninku, stanovení cílů, rozložení do postupných úkolů apod.)*
- *organizační (jde o řízení celého systému, zajištění materiální, dopravy, soutěží – ve vrcholovém sportu však přebírá tyto povinnosti jiná pověřená osoba),*
- *realizační (jde o samotný trénink, interakce se sportovci apod.)*

Podle Martense (In Lazarová, Uhlířová, 2006) řada autorů spojuje s výkonem trenérské profese také nutnost překonávat překážky a řešit konflikty, a to na úrovni osobní a interpersonální, s jednotlivcem i s týmem. V případě sportu dětí a adolescentů musí mnohdy trenér do řešení konfliktů přizvat i rodiče. Specifikem tanečního sportu je, že se tančí v páru, tedy ve dvojici výhradně

složené ze dvou jedinců opačného pohlaví. Toto specifikum může být zdrojem nových v ostatních sportech neobvyklých problémů a forem jejich řešení.

Tutko a Richards (In Svoboda, 2003) dospěli k následujícím dimenzím, které vymezují roli trenéra:

- *informátor – instruuje, informuje, vysvětluje*
- *důvěrník – hledá důvody jednání sportovců, kteří se mu svěřují se svými starostmi*
- *ukázkovatel – vyžaduje poslušnost, trestá*
- *motivátor – podněcuje k aktivitě nepřímo, odměňuje*
- *referent – řešení problémů přenáší na výbor oddílu, na výbor jednoty, na kolektiv*
- *vychovatel – nejde mu jen o výkon, ale i o působení na osobnost sportovce*

„Při analyzování role trenéra sledujeme především psychické složky jeho projevů v interakci se sportovci. Nemůžeme je však oddělit od specifického sportovního obsahu“ (Vaněk, 1984, 182).

Goussard (In Lazarová, Uhlířová, 2006) zdůrazňuje rozmanitost rolí trenéra. Které popisují následovně:

- *Role prodejce, obchodního cestujícího – vyjednává se sportovci a přesvědčuje je o kvalitě toho, co nabízí. Vede je k rozhodnutí, které on sám považuje za dobré.*
- *Role důstojníka – jde o situaci závodu nebo soutěže, podstatou práce se stává velení. Musí zajistit výkon, za který nese odpovědnost.*
- *Role pedagoga – stává se zprostředkovatelem znalostí, mediátorem a vychovává také vlastním vzorem. Odměňuje nabyté znalosti a dovednosti, zaujímá nedirektivní přístup.*
- *Role animátora – usměrňuje život v týmu, drží v rukou klíč k jeho aktivitám. Usnadňuje komunikaci, reguluje napětí v týmu, zplnomocňuje jedince, aby poznali a rozvíjeli svůj vlastní potenciál. Přebírá pozici „zrcadla“ nejen pro sebeuvědomění sportovců, ale také proto, aby cítili, že jsou uznáváni, přijímáni a že jim rozumí.*

Úprava profesní role trenéra a jeho poslání se neustále mění stejně, jako se mění podoba sportovního světa. Neustále se zvyšují nároky na šíři trenérových odborných znalostí, na jeho roli kouče včetně strategických a taktických schopností, ale současně i na jeho pedagogickou odpovědnost a schopnosti psychologické, etické atd. (Lazarová, Jůva, 2006).

2.2.4 Osobnost trenéra

Typologický přístup ve studiu osobnosti představuje snahu rozdělit lidi do určitých blíže definovaných typů, protože je to pro pochopení snazší než popisná charakteristika.

Mezi některé pokusy patří typologie trenérů, kterou zpracovali Tutko a Richards (In Svoboda, 2003). Rozlišují tyto typy:

- *Trenér autoritářský, který zdůrazňuje kázeň, vyžaduje precizní plnění úkolů a dovede být přítom až krutý (problémy vznikají, když se nedaří, citliví jedinci jeho jednání špatně snášejí, mohou pak také selhat, trenér je často neoblíben a obáván).*
- *Trenér přátelský, je pravým opakem autoritářského typu. Je oblíbený, užívá pozitivních prostředků k motivaci sportovce, je pružný v řízení tréninku (až chaotický), dovede experimentovat, zajímá se o sportovce. Atmosféra, kterou vytváří, je uvolněná, členové družstva drží pohromadě, mají výsledky.*
- *Trenér intenzivní, je vlastně podtypem prvního. Liší se však vyšší emocionalitou, a tím, že méně trestá. Často dramaturgizuje situaci, bere vše osobně, horečně všechno sleduje, je stále nespokojený, pohání ostatní. Má některé nerealistické nároky, což sportovce odpuzuje.*
- *Trenér snadný je zase opakem trenéra intenzivního. Z ničeho si nedělá problém, miluje improvizaci, nic ho nerozhází, tváří se vždy suverénně. Sportovci se cítí volněji, nezávisleji, ale trénink někdy není dost efektivní a vydatný.*
- *Trenér chladný počtář dovede získávat potřebné informace a vše zakalkulovat. Je logický, vzdělává se, interpersonálně je chladný, bystrý a*

pragmatický (co se osvědčí, to se uplatňuje). Jeho nedostatkem je, že nevytváří emocionálně příznivou atmosféru.

Nezbytnou vlastností trenéra je přirozená autorita. Z osobnostních vlastností se v souvislosti s trenérstvím, často zmiňuje schopnost motivovat svěřence, sebereflexe a také faktor vůdcovství (Lazarová, Uhlířová, 2006).

Vaněk (1984) vyjádřil strukturu osobnosti sportovního trenéra v následujících bodech:

- *Schopnosti: výrazná praktičnost, kombinační schopnosti, schopnost snášet delší zátěž (obecně, nejen ve sportovních situacích)*
- *Integrita osobnosti: silná vůle, sebekontrola, emoční stálost, zodpovědnost, vyváženost*
- *Interpersonální vlastnosti: vůdcovské rysy, zvláště dominance a agresivita, vyžadování pozornosti až žárlivost, sounáležitost, afiliace*
- *Vlastnosti promítající se do vztahu ke sportu: svědomitost, ctízádnost až lstivost, dobrodružnost a radikalismus*

2.2.5 Trenérská filozofie

Osobnost trenéra je kromě jeho vlastností, schopností a dovedností, vymezená také jeho trenérskou filozofií. Každý trenér má svou vlastní. Trenérská filozofie je součástí širokého hodnotového systému. Jejím základem je životní filozofie, z ní vychází filozofie sportu a z té potom specifická filozofie trenérská, která je souborem přesvědčení, který slouží jako průvodce pro jednání v konkrétních sportovních situacích. Projevuje se zejména v přístupu k hráčům a ve způsobu jejich vedení (Šafář, 2005).

Trenérskou filozofii lze rozdělit na dva základní přístupy:

- *na sportovce orientovaný trenér*
- *na vítězství orientovaný trenér*

Pro trenéra orientovaného na sportovce, je typická tato trenérská filozofie:

- *vítězství je důležité, ne však za každou cenu*
- *prohra má svůj význam, když se z ní dokážeme poučit*
- *trenér má respekt k názorům sportovce*
- *sportovci záleží na vlastním výsledku*
- *trenér má vlastní odpovědnost*
- *klade důraz na zdraví, prožitek radosti, spokojenost a osobní rozvoj*
- *to že prohrajeme, nesnižuje pocit naší osobní hodnoty*

Pokud je sportovní trenér zaměřen spíše na vítězství, jeho trenérská filozofie vypadá takto:

- *hlavním cílem je vítězství – menší hodnota výkonu, zdraví a osobnostního vývoje cvičence*
- *orientace na současnost, menší zřetel na budoucnost*
- *přímé řízení, vysoké požadavky, přísná kontrola, sankce*
- *poslušnost, kázeň*
- *metoda cukru a biče*
- *krotitel šelem*
- *vnímání své vlastní hodnoty ve vztahu k výsledku*

2.3 Rodina a rodiče

Tématům rodina a rodiče se věnuji proto, že ve vývoji a formování mladého člověka sehrávají jednu z nejdůležitějších rolí. Rodina je, i přes vysokou rozvodovost, základem lidské společnosti. V rodině se vyvíjí základní návyky člověka, vytváří se jeho postoje a názory na okolí. Rodina má nezastupitelný význam v socializaci jedince vůči okolí. Výchova je také jedním ze základních cílů rodiny. Považuji tedy za nezbytné se tohoto tématu dotknout. Protože rodina je první opěrný bod, který by měl každého člověka podporovat a podržet ho a to nejen v tanečním sportu, ale zejména při těžkých životních situacích. V okamžiku,

kdy se tanečník v průběhu své sportovní kariéry dostane do situace, kdy cítí nerozhodnost, zmatek, strach, pocit, že se nic nedaří tak, jak si to s trenérem popřípadě sám naplánoval, by rodina měla být místem, kde se mu dostane tolik potřebné pomoci a zázemí.

Je otázka, do jaké míry plní rodina pro tanečníka podpůrnou funkci v jeho sportovní kariéře a do jaké míry se členové rodiny angažují ve sportovní přípravě více než by bylo vhodné. Toto je jedno z témat, která řeším ve své bakalářské práci.

2.3.1 Vymezení pojmu rodina

Rodina je velice specifická sociální skupina. Proto předkládám definice od více autorů.

Podle Hartla (2004) je rodina:

„společenská skupina spojená manželstvím nebo pokrevními vztahy, odpovědností a vzájemnou pomocí.“ (Hartl, Hartlová, 2004, 512).

Podle Průchy (2003) je rodina charakterizována jako:

Nejstarší společenská instituce. Plní socializační, ekonomické, sexuálně-regulační, reprodukční a další funkce. Vytváří určité emocionální klima, formuje interpersonální vztahy, hodnoty a postoje, základy etiky a životního stylu. Z hlediska sociologického je formou začlenění jedince do sociální struktury. Nejběžnějším modelem rodiny je tzv. nukleární rodina, kterou tvoří nejbližší příbuzní, tj. oba rodiče a děti. V posledních desetiletích se model rodiny, který je historicky flexibilní, významně proměňuje. Zvyšuje se variabilita rodinných typů, zahrnujících nejen rodinu vlastní a úplnou, ale také rodinu neúplnou, nevlastní a náhradní. Současné pojetí tenduje k chápání rodiny jako sociální skupiny nebo společenství, žijícího ve vlastním prostoru – domově, uspokojující potřeby, poskytující péči a základní jistoty dětem. Rodina spolu se školou plní významné výchovné funkce, které lze chápat jako komplementární (Průcha a kol., 2003, 202).

Langmeier a Kňourková (1984, 62) vymezují termín rodina z obecného hlediska jako:

„...“ institucionalizovanou biosociální skupinu“, vytvořenou při nejmenším ze dvou dospělých členů odlišného pohlaví, mezi nimiž neexistují pokrevní pouta, a z jejich dětí.“

Průcha (2009) dále rozlišuje rodinu podle životní fáze člověka na:

„Rodinu orientační, ve které se jedinec narodí a jež má od počátku stěžejní vliv na jeho výchovu, rodinu reprodukční (prokreační), kterou člověk sám zakládá a v níž přebírá rodičovské role“ (Průcha, 2009, 487).

S ohledem k tématu práce, se budu zabývat pouze rodinou orientační, která je hlavním hybatelem a určujícím faktorem v životě mladého tanečníka, neboť v období adolescence většina lidí nemívá svou prokreační rodinu.

Podle Střelce (1998) může být, z psychologického pohledu, rodina vnímána jako sociální skupina, která:

- *bezvýhradně akceptuje lidskou existenci svých členů*
- *ochraňuje jejich prostředí (hmotné i sociální)*
- *zajišťuje jim životní potřeby*
- *vzájemně je podporuje*
- *je východiskem a zprostředkujícím článkem při jejich pronikání do společnosti*

2.3.2 Definice rodiče

Rodič je podle Hartla a Hartlové (2010, 503) „matka či otec dítěte; jedinec, který zplodil nebo porodil a/nebo vychoval potomka.“ Jinými slovy, rodič je základní jednotkou rodiny. A proto je spolu odpovědný za vše, co zde již bylo zmíněno.

2.3.3 Funkce rodiny

„Funkce rodiny se vyvíjí v souvislosti se společenskými změnami a proměnou kulturních faktorů, které ovlivňují postavení rodiny ve společnosti i vztahy uvnitř rodiny. Jsou většinou chápány jako úkoly, které rodina plní jednak vůči sobě samé, jednak vůči společnosti“ (Střelec, 1992, 74).

Základní funkce rodiny

„Funkce rodiny se vyvíjí v souvislosti se společenskými změnami a proměnou kulturních faktorů, které ovlivňují postavení rodiny ve společnosti i vztahy uvnitř rodiny. Moderní rodina pozbyla některé ze svých dřívějších funkcí. Jiné funkce pouze ztratily (popř. získaly) na důležitosti" (Výrost, Slaměník, 1998, 327) a uvádí čtyři základní funkce:

- *funkce reprodukční*
- *funkce materiální*
- *funkce výchovná*
- *funkce emocionální*

Funkce reprodukční (biologická)

Tato funkce je velice podstatná, jak pro společnost jako celek, tak také pro jedince, kteří rodinu tvoří. Pro mou práci je však tato funkce zajímavá tím, že pokud rodiče podporují své děti v nějakém sportu nebo aktivitě, mohlo by to do budoucna znamenat jejich biologickou výhodu.

Funkce materiální

Materiální (ekonomická) funkce rodiny je velmi podstatná pro tanečníka, protože tanec patří mezi sporty, kde se obtížně shánějí sponzoři a tato skutečnost se může velmi negativně projevit zejména v období adolescence. Vzhledem k tomu, že k adolescenci patří i období tzv. překotného růstu je potřeba častěji obměňovat poměrně drahé taneční ošacení a obuv. Za zmínku jistě stojí i kurzovné, cena individuálních lekcí, cesty na soutěže a startovné.

Materiální funkce má dvě základní stránky: Jedna z nich je důležitá pro existenci a rozvoj ekonomického systému společnosti, kde se rodina, prostřednictvím povolání svých členů, zapojuje do sféry výrobní i nevýrobní a tím se sama stává významným spotřebitelem, na kterém je závislý trh a rodina, jako mikroekonomická jednotka, přispívá k jeho rozvoji a stabilitě. Druhá stránka hospodářské funkce se vztahuje k hmotnému zabezpečení rodiny. Na rodičích spočívá podstatná tíha odpovědnosti za zabezpečení materiálních podmínek, které jsou nezbytné k životu rodiny, včetně podmínek pro zdravý a plnohodnotný

vývoj dětí. V tomto směru mohou adolescenti a zejména tančící adolescenti představovat značné finanční zatížení (Střelec, 1992).

Funkce výchovná

Podle Střelce (1992, 75) „zvláštnost výchovné funkce tkví v tom, že se do ní promítají vlivy všech stránek života rodiny“. To vymezuje Zákon o rodině, který stanovuje základní práva a povinnosti rodičů a dětí. Kde rozhodující úloha ve výchově je svěřena rodičům, kteří mají být vzorem pro své děti. Rodiče odpovídají za harmonický rozvoj, výživu, chování a jednání svých dětí (Zákon o rodině, 1963).

Rodina učí dítě přizpůsobit se životu, osvojit si základní návyky a způsoby chování běžné ve společnosti. Úlohou socializačního procesu v rodině je příprava dětí a mladistvých na vstup do praktického života (Kraus, 2008).

Funkce emocionální

Emocionální funkci je pro rodinu nezastupitelná. "Žádná jiná instituce nedokáže vytvořit podobné a tak potřebné citové zázemí, pocit lásky, bezpečí a jistoty, a tak podstata a smysl nemohou být nikdy proměněny" (Kraus, 2008, 216).

Podle Harvanové (2010, 59) je v tanci „emoční prožitek silně propojen s fantazijní produkcí. Fantazie se jednak podílí na vlastním výkonu jako pohybová kreace vyjadřující soulad s hudbou, pohybový výraz myšlenky apod., současně ale může plnit funkci relaxační a terapeutickou“.

Prostředí tanečních soutěží a tréninků je, podobně jako v kterémkoliv jiném sportu, plné emocí. U emocionálně nevyrovnaných jedinců hrozí nebezpečí vzniku patologického chování. Podobně jako nezvládnutý stres se může projevat asociálním chováním, některých jedinců.

2.3.4 Funkčnost rodiny

Funkčnost rodiny může výrazně ovlivnit i vliv stresových faktorů, které na tanečníka působí. Tyto faktory jsou různých úrovní a intenzity, všechny však mohou ovlivnit výkon tanečního páru. Některé z nich jsou neměnné a tanečníci

je nemohou ovlivnit (porota, soupeř, hudba, taneční úroveň, taneční partner, parket, atd.). Jiné jsou variabilní, tj. tanečník je může rychle ovlivnit (tělesná kondice, oblečení, choreografie, taneční dovednosti, apod.). Kromě výše uvedeného, psychologický stres tanečníků závisí na jeho osobnostních rysech a bezprostřední přípravě na soutěž (Čačkovič, Barić a Vlašić, 2012). Což dokládá Šulová (1998), která shrnuje faktory ovlivňující funkčnost rodiny do tří základních okruhů:

- *Osobnostně podmíněné faktory – kdy vzniklé situace jsou vnímány různými jedinci odlišně.*
- *Biologicky podmíněné faktory – psychofyziologické poruchy, geneticky podmíněné projevy temperamentu, disproporce mezi fyzickou a psychosociální zralostí atd.*
- *Sociálně podmíněné faktory – vyplývající obecně z procesu socializace a individualizace.*

Dunovský (1999) stanovil, na základě plnění či neplnění funkcí rodiny, čtyři základní pásma její funkčnosti:

- *Funkční rodina - takových rodin je převážná většina. Podle Hartla a Hartlové (2010, 504) je to „rodina, která úspěšně řeší problémy, je v ní příznivé emocionální klima a dochází ke stálému vyrovnavání vztahů v souladu s životním cyklem jejích členů nahrazuje“*
- *Problémová rodina - tato rodina je schopna problémy řešit vlastními silami či s krátkodobou pomocí ze strany odborníků (Dunovský, 1999).*
- *Dysfunkční rodina - rodina nedokáže vzniklé poruchy řešit samostatně, proto je třeba dohled odborníka. Pro které je obtížné najít hranici, kdy rodinu ještě podporovat a kdy se již postavit za zájmy a prospěch dítěte (Dunovský, 1999).*
- *Afunkční rodina - takováto rodina se potýká s poruchami takového rozsahu, že jediným přípustným řešením je odebrat dítě z rodiny a umístit ho do rodiny náhradní (Dunovský, 1999).*

2.4 Adolescence

Termín adolescence je odvozen z latinského slovesa „adolescere“, což znamená dorůstat, dospívat či mohutnět (Macek, 1999). Toto období spadá do druhého desetiletí života, přičemž přesné vymezení se u různých autorů liší. V našich podmínkách se nejčastěji uvádí, že toto období trvá přibližně od 12 do 20 let s určitou individuální variabilitou, zejména v oblasti psychické a sociální, vzácněji i somatické (Vágnerová, 2000). V angličtině se někdy, jako ekvivalent slova adolescent, či dospívající, používá slovo teenager, které vymezuje toto období mezi třináctý a devatenáctý rok věku. Ve své práci používám tento pojem pro označení celého období mezi dětstvím a dospělostí.

Období adolescence můžeme rozdělit do tří fází: **Časná adolescence**, která se nachází v časovém pásmu zhruba 10(11) – 13 let, **střední adolescence**, vymezenou intervalem 14 – 16 let a **pozdní adolescence**, trvající od 17 do 20 (někdy 22) let. Každá z těchto etap má své svébytné charakteristiky, které potvrzují, výraznost změn odehrávajících se v tomto období (Macek, 2003). Toto období je plné změn celé osobnosti. Z hlediska ontogeneze jsou základními znaky: dokončení pohlavního dospívání, fyzický a duševní rozvoj. V průběhu tohoto období dochází k osvojení sociálních norem a morálky a je také charakteristické snahou individualizovat se a postupně se separovat od rodičů. Což může být zdrojem konfliktů.

Toto hledání sama sebe je chápáno jako budování identity. Utváření identity je podmíněno subjektivně i objektivně. Pokud jsou vytvářeny podmínky, které dávají „čas na rozmyšlenou“, nebo „chráněný prostor pro zkoušení a hledání“, pak se proces hledání vlastní identity může stát společenským úkolem (Macek, 1999). Dosažení vlastní identity je tak dáno nejen osobnostně, ale i konkrétním prostředím. Identita neexistuje bez předchozího poznání a bez něj nelze objevit svoje „skutečné já“. Je chápána jako aktivní proces a výsledek hledání, uvědomování, rozhodování a vybírání si toho, kým jedinec ve světě nebo jako člen různých společenstev je (Výrost, Slaměník, 1997). Tito autoři ji chápou ve třech rovinách:

- *Identita jako jádro osobnosti: Obsahem osobní identity na interpersonální úrovni jsou charakteristiky, kterými se jedinec odlišuje od jiných a zároveň charakteristiky, které má společné s jinými lidmi; sebeuvědomění si svojí nepřetržitosti a autenticity vzhledem k zevnitřním osobním hodnotám a normám.*
- *Identita jako soubor menších identit, které se rozvíjejí pomocí identifikování se s různými sociálními rolmi. Zahrnuje procesy přijetí sociálních rolí, vyrovnávání se s novou rolí, nebo se ztrátou role, využívání rolí na sebe prezentaci.*
- *Sociální rámec sebedefinování, kdy je identita určena příslušností k sociálním skupinám, ke kterým patří už od narození nebo si je zvolil, a jeho postoj k této sociální příslušnosti. Obsahem identity na této rovině je pojmenování sociální skupiny do které je přiřazovaný.*

V oblasti tance je nalezení identity velice důležité, zejména proto, že každý tanečník má své vzory a chce se jim přiblížit. Toho se snaží docílit napodobováním, vnějších znaků svého vzoru. Například zvolí podobný účes, oblečení, snaží se tančit stejný, nebo velice podobný program. Takovými nepodařenými kopiemi se to na všech tanečních parketech světa jen hemží. Pro tanečníka je důležité najít si svůj vlastní nezaměnitelný styl. Je nezbytné stát se nepřehlédnutelnou a jedinečnou osobností, protože právě z osobností a nikoliv kopií, se stávají mistři.

2.4.1 *Vztahy v adolescenci*

Adolescent se, díky snaze o osamostatnění, vymaňuje ze svého podřízeného postavení a začíná se stávat partnerem. „V případě rodiny dominuje často snaha o „zrovnoprávnění“ vlastní pozice, ve vztahu k vrstevníkům jde často především o vlastní „zhodnocení““ (Macek, 1999, 66). Vztahy s rodiči se začínají měnit a objevují se nové typy vztahů, které jsou založeny na sexuální bázi. Všechny vztahy mají svá specifika a ovlivňují celkový vývoj jedince. Rodiče jsou pro adolescenta modelem chování v dospělosti. Adolescenti mají o kontakt s dospělými, včetně vlastních rodičů, zájem, i když to

nemusí být na první pohled patrné. Tento vztah jim slouží jako opora při zvládnání nejistot a hledání možností v řešení problémů.

Vztahy k rodičům

Rodina si udržuje výlučné postavení i v období dospívání. Postupně však dochází k proměně vzájemných vztahů mezi jejími členy. Rodina umožňuje jedinci vytvořit si pevné sociální vazby a později, právě na základě těchto vztahů, mu poskytne prostředí pro jeho další psychosociální vývoj. Formují se zde modely chování, předávají se normy a zároveň rodina nabízí první identifikační vzory s odpovídající pohlavní rolí. Právě rodina stojí za specifickými osobnostními rysy každého jednotlivce (Šulová, 1998).

Výzkumy z několika posledních desetiletí ukazují, že je třeba nahlížet na vztahy k rodičům spíše kontinuálně a ne jako nějakou novou kvalitu, která se vynořila s tímto obdobím. Byla vyvrácena představa nutnosti vyhraněného mezigeneračního konfliktu. Ukazuje se, že mezigenerační konflikty se objevují ve vyšší míře u adolescentů s rizikovým chováním, které obvykle vzniklo už před adolescencí. Je však potřeba oddělit vážné konflikty od pouhé potřeby sebeprosazení vůči rodičům. Zpočátku nejde adolescentům o úplnou nezávislost na rodičích, ale o jejich zájem, partnerství v komunikaci, emoční oporu a zejména určitý respekt, který například spočívá v tom, že si sami určí, kdy a v čem se chtějí se svými rodiči poradit a kdy a co s nimi budou společně sdílet (Macek, Štefánková, 2006).

Vztah k matce

Vztah k matce bývá v období adolescence charakteristický zejména odmítáním nadměrné péče, hlídání a udílení rad. Na straně druhé bývá matka i v tomto období nejvýznamnější osobou a zdrojem sociální opory (Vágnerová, 2005).

Vztah adolescentní dcery s matkou bývá založen na poskytování vzájemné opory, udržení mezilidských vztahů a péči o druhé. Tanečnice, se tak například se svými matkami radí ohledně šatů, jakou zvolit barvu, nebo střih. Kvalita tohoto

vztahu může být ohrožena vzájemnou rivalitou, kdy dívka se snaží zdůrazňovat své vlastní kvality v oblasti ženské role a matka se je snaží potlačit.

Matka bývá pro chlapce určitým modelem ženské role. Obvykle kladou na syny menší požadavky a zároveň jim poskytují větší míru volnosti, díky tomu bývá tento vztah tolerantnější a méně kritický, syn snáze dosáhne větší svobody. Mladí tanečníci obvykle těžko snášejí projevy péče svých matek.

Vztah s otcem

Vztah s otcem je ovlivněn viditelnými proměnami adolescentů. Podle výzkumů se ukazuje, že je tento vztah důležitější pro chlapce (Vágnerová, 2005). Část otců se projevuje nadměrně autoritářsky a z toho mohou vyplývat problémy ve vztahu k nim.

V adolescenci je potřeba, aby syn cítil podporu ze strany otce při rozvoji jeho mužské role. Syn se však potřebuje od svého otce osamostatnit a tak se mu vzdaluje a dává přednost vrstevníkům. Přesto pro něj otec neztrácí význam. U některých otců, kteří mají doma tanečníka, graduje očekávání, kterým směrem se bude vyvíjet sexuální orientace jejich syna. Je to dáno předsudky a společenskými stereotypy v uvažování (Harvanová, 2010).

Vztah s dcerou obvykle nebývá tak dramatický. V této době mívají otcové ke svým dcerám větší odstup. Dospívání jejich dcery je může uvést do rozpaků, nevědí, jak s ní mají jednat. Dospívající dívky mívají pocit, že nejsou otcovi nijak neovlivněny, důvodem může být to, že jim nevěnují tolik času a pozornosti jako synům. Otec ve vztahu k dceři funguje jako model mužské role. Pokud byl jejich vztah s otcem po celou dobu dětství vřelý a vyrovnaný, může přítomnost otce pomoci adolescentní dívce rozvinout její ženskou individualitu (Vágnerová, 2005). U některých otců se mohou vyskytovat stavy žárlivosti na vlastní dceru a potřeba ji nadměrně opatrovat.

Vztahy k sourozencům

Význam vztahů k sourozencům se v průběhu adolescence zvětšuje. Mohou být příslušníky stejné generace, která sdílí určité názory, postoje, hodnoty, ale mohou se i v mnoha směrech lišit. Starší sourozenec bývá brán jako určitý vzor.

Pokud spolu tančí sourozenci opačného pohlaví, může se objevit nový, závažný problém. S ohledem na vyšší uvědomění si určité sexuální role tance a vlastní sexuality, může docházet k nechuti tančit některé variace, nebo se dotýkat svého partnera (sourozence).

Přátelské vztahy

Potřeba přátelství je v období adolescence velmi silná, představuje důležitou emoční vazbu, může pomoci v sebepoznání a být zdrojem opory při zvládání problémů. Přátelství je hlubším vztahem, který je charakterizován vzájemností a určitou intimitou, pozitivním hodnocením a bezpodmínečným přijetím. Zdrojem problémů v přátelství mezi tanečnický může být velká míra exhibicionismu a vzájemná soutěživost.

Podle Lloyda „blízké přátelství mezi chlapcem a dívkou není v adolescenci tak časté, důležité však může být pro ty, kteří nemají sourozence opačného pohlaví“ (In Macek, 1999, 75). Výhodou je zpravidla otevřenost v informacích a dojmech o opačném pohlaví, zejména jaký dojem v partnerovi opačného pohlaví vyvolávají. Nevýhodou je častá asymetričnost vztahu, spojená s různými očekávaními (Macek, 1999).

Specifickou formou přátelských vztahů jsou partnerské erotické vztahy, které jsou projevem psychosexuálního vývoje adolescentů. „První fáze utváření erotických partnerských vztahů bývá datována do období pubescence a souvisí s uvědoměním si vlastní sexuality. Ta má od počátku poněkud jiný kontext u chlapců než u dívek“ (Macek, 1999, 75).

Nástup sexuality a sexuálního chování mívá u dívek i chlapců jiný sociální kontext. U chlapců zvyšuje sociální status. Pro dívky je obvyklým důvodem hodnocení vlastní sexuální atraktivity pro druhé pohlaví (Macek, 1999).

Sexualita adolescentů v tanečním sportu je na jedné straně ovlivněna výchovou, ale na druhé straně prostředím, ve kterém se pohybují a které může mít dominantní vliv. Je otázka zda narušené vnímání osobního prostoru a intimity, které je svým způsobem pro tanečnický typické, společně s již zmíněnou mírou exhibicionismu a soutěživosti se může na vývoji sexuálního chování nějak odrazit.

3 CÍLE A OTÁZKY

3.1 Hlavní cíl práce

Cílem práce je zjistit, jakým způsobem rodiče ovlivňují tréninkový proces tanečníků – adolescentů v tanečním sportu.

3.2 Dílčí cíle

- 1) Zjistit, jakým způsobem projevují rodiče tanečníků - adolescentů zájem o tréninky a soutěže v tanečním sportu.
- 2) Zjistit, zda sportovní minulost rodičů ovlivňuje způsob, jakým projevují rodiče tanečníků - adolescentů zájem o tréninky a soutěže v tanečním sportu.

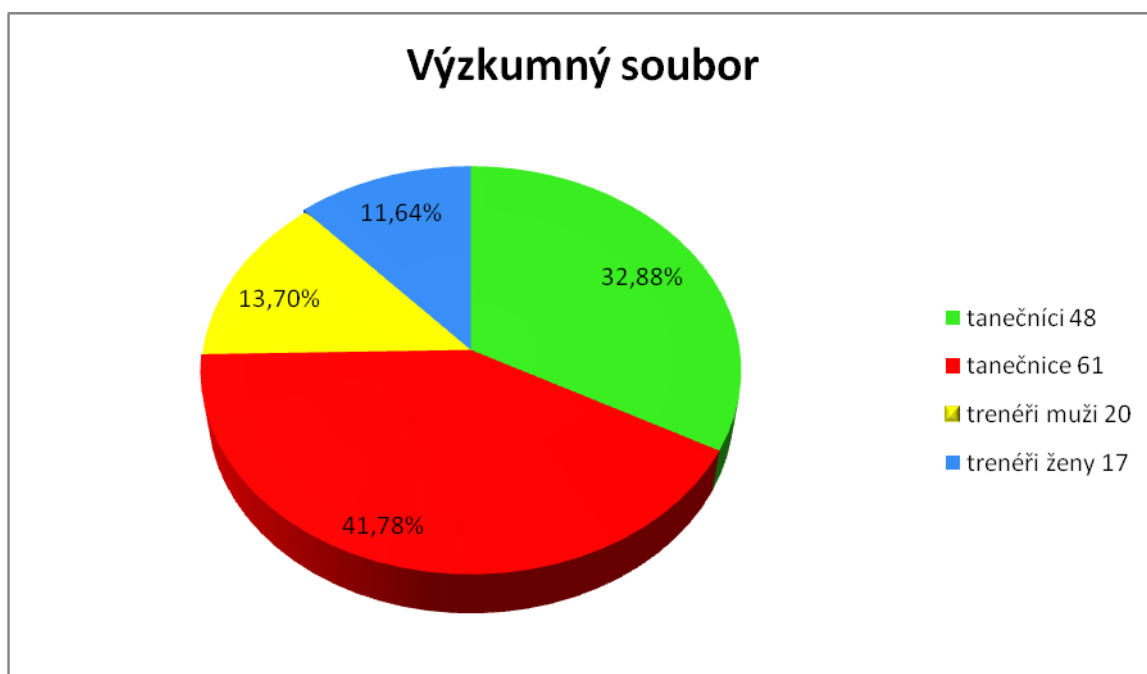
3.3 Výzkumné otázky

- 1) Komunikují rodiče s trenérem a jakou formu volí?
- 2) Ovlivňují rodiče tanečníka - adolescenta výběr trenéra nebo tanečního klubu?
- 3) Jak rodiče vnímají a reagují na úspěch či neúspěch tanečníka - adolescenta na soutěži v tanečním sportu?
- 4) Ovlivňuje sportovní minulost rodičů ovlivňuje způsob, jakým projevují rodiče tanečníků - adolescentů zájem o tréninky a soutěže svých dětí v tanečním sportu?

4 METODIKA

4.1 Výzkumný soubor

Výzkumné šetření proběhlo v období od 27.3. do 3. 4. 2014. Výzkumný soubor je tvořen tanečnicemi a tanečníky, kteří se věnují tanečnímu sportu, ve věku od 11 do 21 let a trenéry tanečního sportu obou pohlaví, kteří se věnují i přípravě adolescentů, s délkou praxe od 1 roku do 56 let. Jedná se o záměrný výběr, v rámci kterého je zastoupeno celkem 146 osob z České republiky a Slovenska. Rozložení respondentů bylo: tanečníci 109 osob (74,66 %), z toho dívek 61 (41,78 %) a trenéři 37 osob (25,34 %) z toho 17 žen (11,64 %). Viz obrázek č.1.

Obrázek č.1 Početní a procentuální zastoupení jednotlivých typů respondentů

Respondenti byli osloveni přes internet prostřednictvím emailové pošty a sociálních sítí. Emailové adresy tanečních klubů a trenérů jsem získal z oficiálních webových stránek ČSTS - Českého svazu tanečního sportu. Všichni respondenti se výzkumu zúčastnili zcela dobrovolně a díky online formě ankety byla zaručena naprostá anonymita.

4.2 Výzkumné metody

Jako metodu výzkumu jsem si zvolil anketní šetření, které je velmi častou metodou získávání dat. Anketa je podle Petruska (1996,76) „nesystematický průzkum názorů dotazem u obvykle malé skupiny respondentů, kteří nespĺňují statistická kritéria.“ Hlavní rozdíl mezi anketou a dotazníkem je v tom, že za anketu se považuje šetření, při němž se účastníci sami do šetření zapojují. Tvorba a kladení otázek většinou bývají pro anketu i pro dotazník shodné (Chráska, 2007). „Samotný dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně“ (Chráska, 2007, s. 163). Anketa byla vytvořena pomocí aplikace na serveru vyplnto.cz a po celou dobu výzkumu byla dostupná online na serveru vyplnto.cz. Kladené otázky byly jak uzavřené, tak i otevřené a polootevřené.

5 VÝSLEDKY A DISKUZE

5.1 Výsledky a diskuse vztahující se k první výzkumné otázce

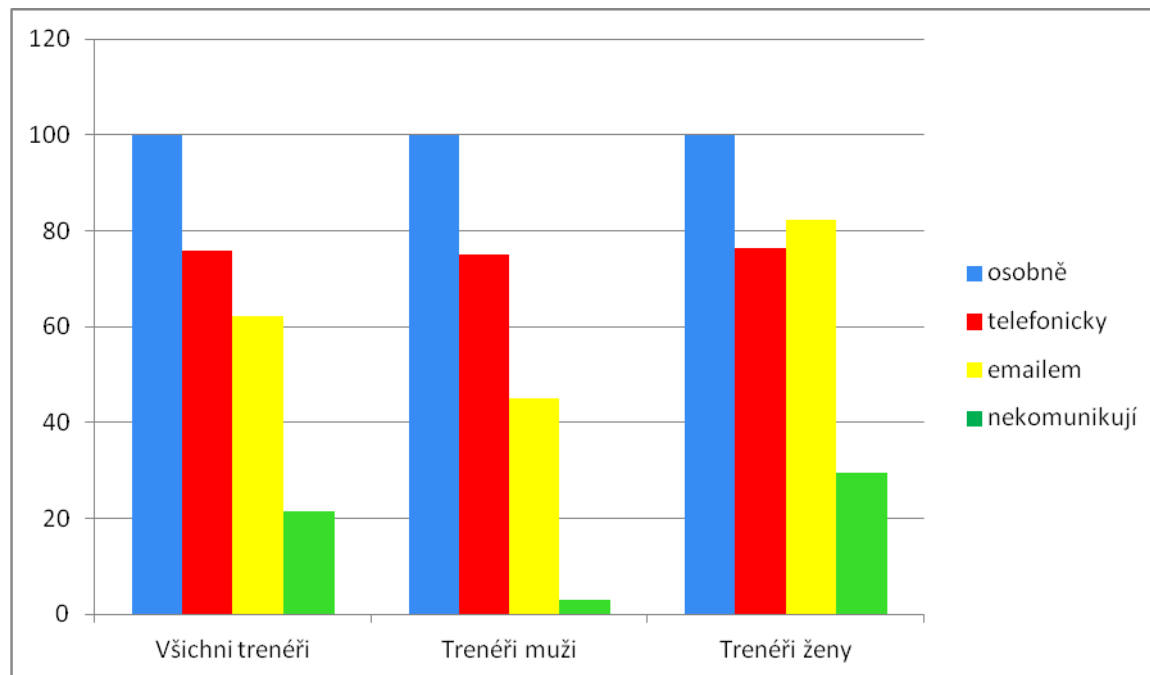
Komunikují rodiče s trenérem a jakou formu volí?

V první výzkumné otázce řeším, zda rodiče tanečníků adolescentů komunikují s trenérem a jakou formu komunikace volí. Všichni respondenti z řad trenérů odpověděli, že rodiče preferují spíše osobní komunikaci (100 %) s trenérem, poté komunikaci prostřednictvím telefonu (75,68 %) a emailem (62,16 %). Další odpovědí bylo že rodiče nekomunikují (18,92%) a někteří nekomunikují (2,7 %). Viz. obrázek č. 2.

Rozdílný přístup ke komunikaci rodičů s trenérem se projevuje pokud porovnáme formu komunikace podle pohlaví trenéra:

Muži trenéři uvádí telefonickou komunikaci v 75 %, emailem 45 % a nekomunikování rodičů 15 %. Viz obrázek č.2.

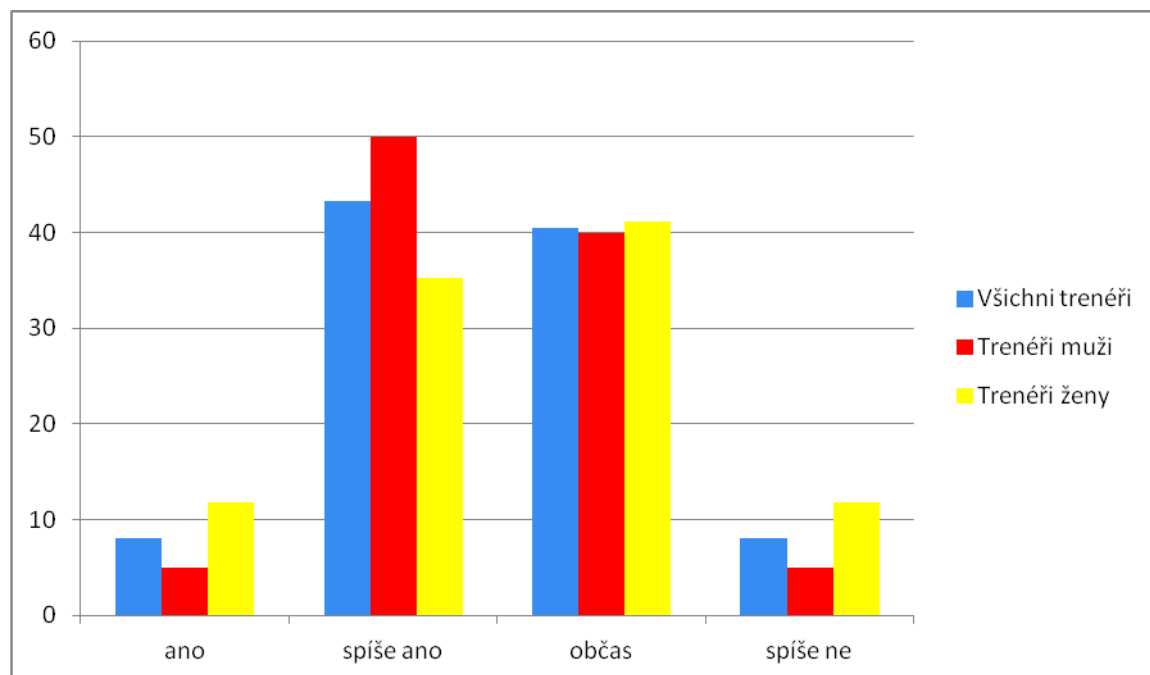
Ženy trenéři uvádí následující data: emailem 82,35 %, telefonem 76,47 %, nekomunikují 23,53 % a někteří nekomunikují 5,88 %. Viz obrázek č.2.

Obrázek 2. Způsob komunikace rodičů s trenéry

Důležitá není však jen forma komunikace, ale také kdo komunikaci zahájí, v případě, že ji zahájí trenér, tak se pravděpodobně bude jednat o nějakou prosbu popřípadě stížnost. Pro mou práci je, ale podstatná snaha a zájem rodičů.

Na otázku: Oslovují Vás obvykle rodiče sami? Jsem získal následující data: Odpověď spíše ano zvolilo 43,24 % respondentů trenérů, odpověď občas pak zvolilo 40,54 % a shodně s 8,11 % skončily odpovědi spíše ne a ano (jak je vidět z obrázku č.3).

Obrázek 3. Oslovují Vás rodiče obvykle sami

Nicméně se zde opět projevují určité rozdíly, které mají původ pohlaví respondenta. Ženy - trenérky uvádí na prvním místě, že je rodiče oslovují občas (41,18 %), na druhém pak spíše ano (35,29 %) a zbývající dvě odpovědi mají stejné zastoupení (obrázek č.3). V případě mužů - trenérů pořadí odpovídá průměru, ale odpověď spíše ano zvolila celá polovina respondentů (obrázek č.3).

5.2 Výsledky a diskuse vztahující se k druhé výzkumné otázce

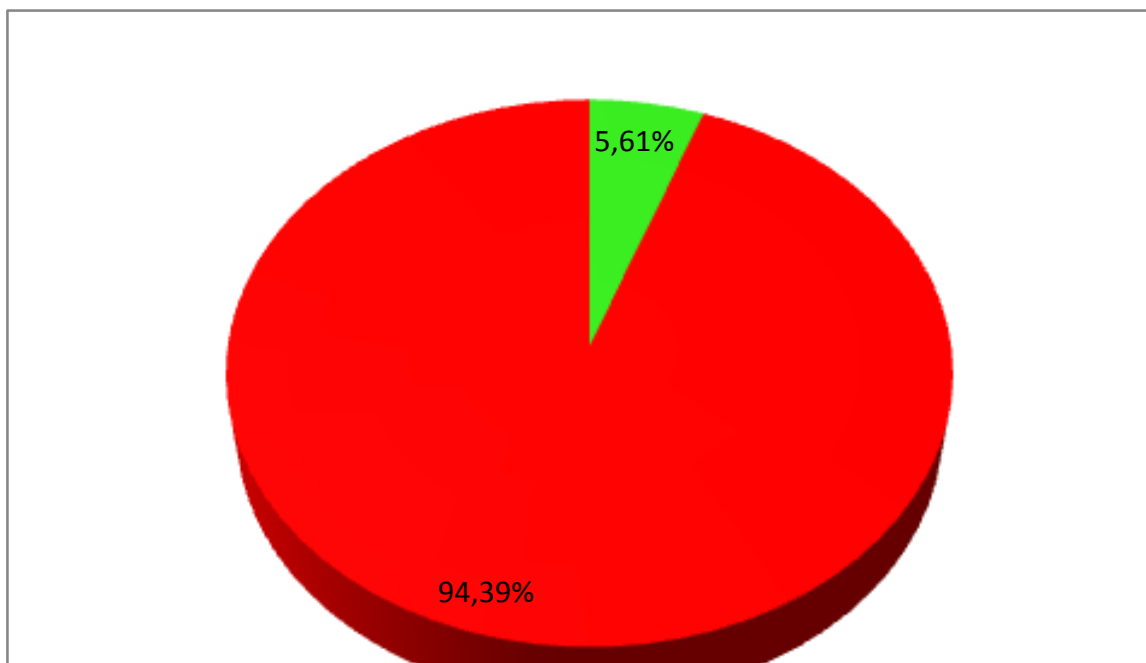
Ovlivňují rodiče výběr trenéra nebo tanečního klubu?

Z výsledků šetření vyplývá, že naprostá většina respondentů nezměnila kvůli rodičům trenéra (94,39 %) ani taneční klub (90,65 %) viz obrázek č.4 respektive obrázek č.5.

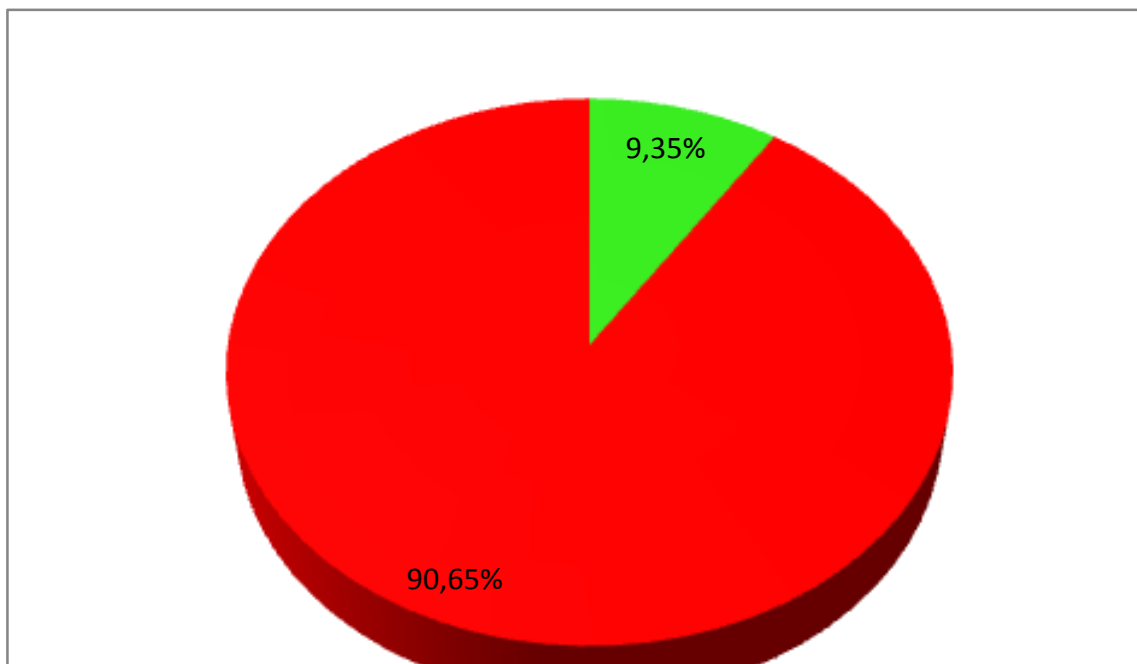
Na první pohled se může zdát zvláštní, že je více respondentů, kteří změnili klub než těch, kteří změnili trenéra. Myslím si, že tento nepoměr je ovlivněn u trenérů třemi parametry:

- 1) Vnímáním osoby trenéra. Mnoho tanečnicků si pod pojmem trenér představuje trenéra externího.
- 2) Variantou může být, že jsou sice členy klubu, ale s interním trenérem nespolupracují.
- 3) Vždy měnili trenéra z vlastního rozhodnutí.

V případě změny klubu mají rodiče k dispozici více argumentů pro výměnu: dostupnost, lepší časy tréninků, cena kurzovního a v neposlední řadě může ke změně klubové příslušnosti dojít se změnou tanečního partnera.

Obrázek 4. Změnil jsi někdy z popudu rodičů trenéra?

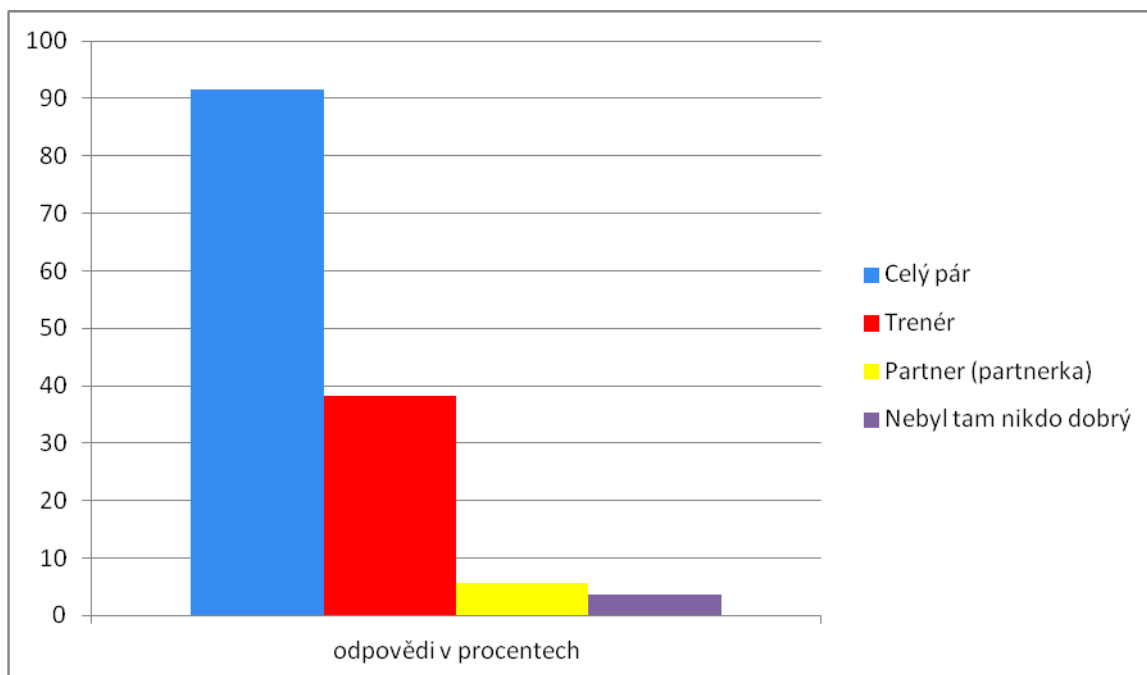

Obrázek 5. Změnil jsi někdy z popudu rodičů taneční klub?

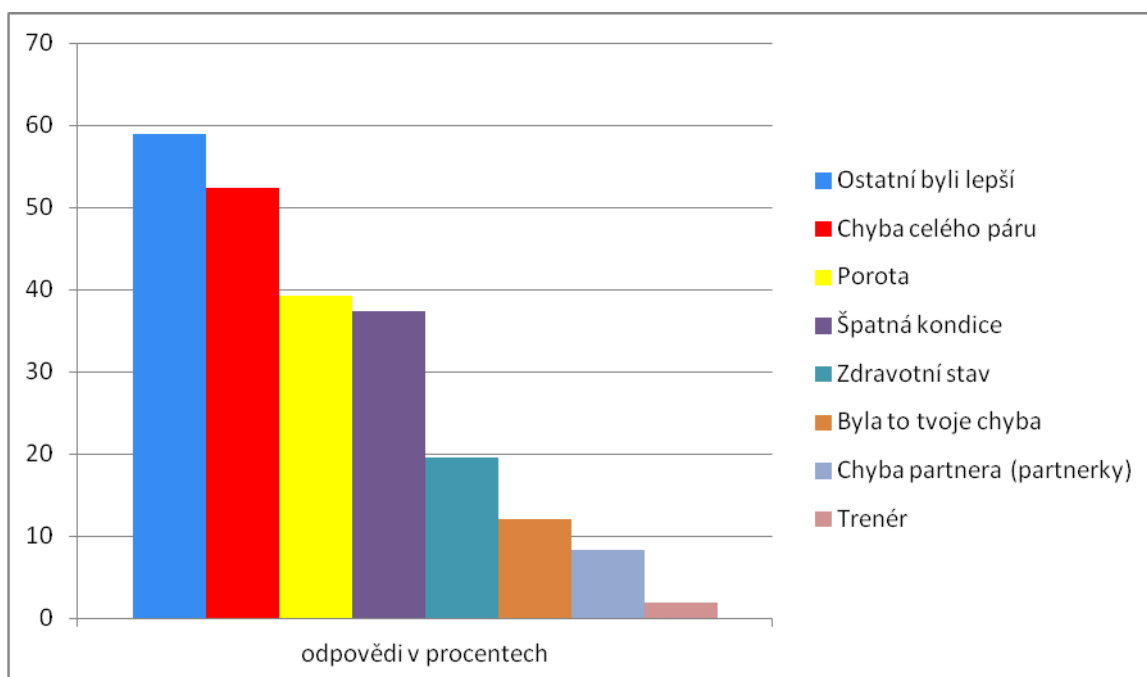
5.3 Výsledky a diskuse vztahující se ke třetí výzkumné otázce

Jak rodiče vnímají a reagují na úspěch či neúspěch tanečníka - adolescenta na soutěži v tanečním sportu?

Z provedeného šetření vyplývá že, podle rodičů respondentů tanečníků - adolescentů má zásluhu na úspěchu v první řadě celý taneční pár a na druhém místě je to zásluha trenéra (obrázek č. 6). A dále respondenti uvádí, že reakcí na neúspěch je v 63 případech odůvodnění, že ostatní byli lepší, v 56 případech je to chyba celého páru, porota je na vině ve 42 případech a špatná kondice ve 40 případech a další důvody (obrázek č.7).

Obrázek č.6 Kdo obvykle, podle rodičů tanečníků - adolescentů může za úspěch na taneční soutěži

Obrázek č.7 Kdo je obvykle, podle rodičů tanečníků - adolescentů zodpovědný za neúspěch na taneční soutěži

Vzniká zde však paradox, z grafu na obrázku č. 6 vyplývá, že trenér je rodiči tanečníků - adolescentů na jedné straně označován za jednoho z hlavních

"viníků" úspěchu více než 38 %, ale v případě neúspěchu jej v grafu na obrázku č. 7 uvádí necelá 2 % respondentů .

Pravdou je, že ne za všechny neúspěchy je trenér zodpovědný, ale to samé platí i v případě úspěchu. Osobně si myslím, že je zde obdobný problém s vnímáním trenér, který se objevil už v minulé otázce. Externí trenér v tanečním sportu obvykle není osoba, která by byla zodpovědná za fyzickou, taktickou nebo psychologickou přípravu. Většinou se jedná o bývalého nebo současného špičkového tanečníka, se kterým taneční páry řeší svůj taneční program popřípadě technickou, či estetickou stránku věci.

Pro úplnost přikládám několik citací tanečníků - adolescentů, kteří změnili trenéra pod nátlakem rodičů a napsali důvod:

"Vždy jsem měnil za kvalitnějšího trenéra."

"Chtělo to nový impuls."

"Podmínky klubu,trenér."

"V určité fázi už stávající trenér nestačil."

"Špatná spolupráce."

"Byl starý,nemohl ukázat pohyb naplno,nepamatoval si důležité věci,..."

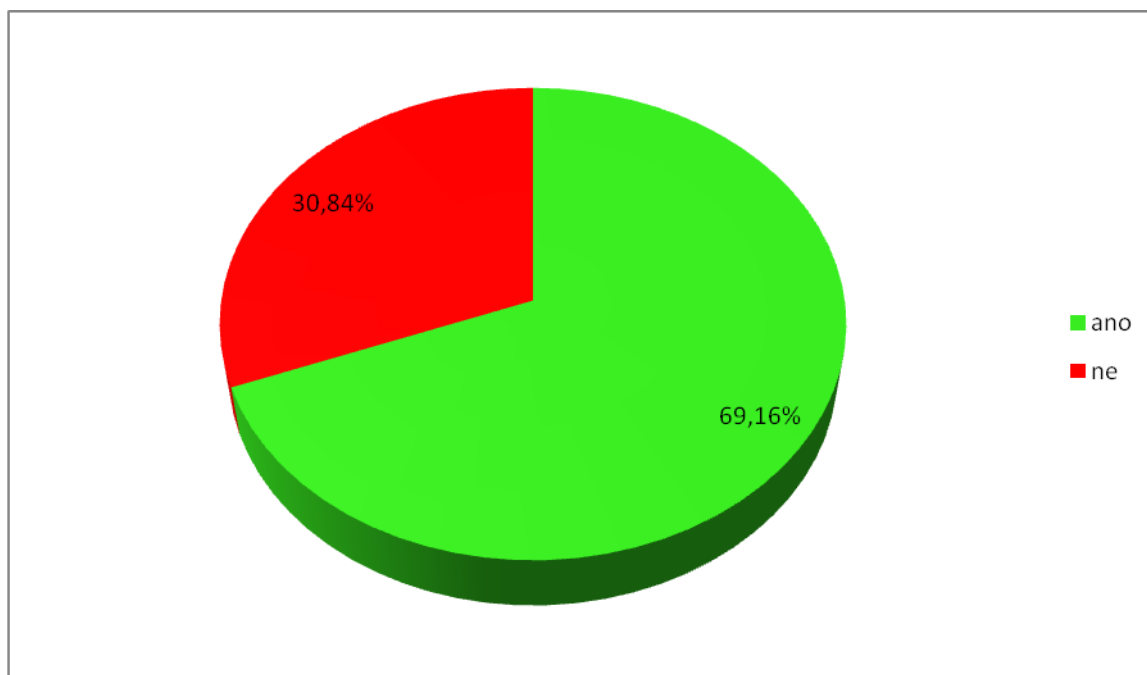
Ze získaných dat vyplývá, že rodiče tanečníků adolescentů vnímají úspěch i neúspěch, jako výsledek práce tanečního páru, který je v případě neúspěchu devalvován vyšší kvalitou ostatních tanečních párů.

5.4 Výsledky a diskuse vztahující se ke čtvrté výzkumné otázce

Ovlivňuje sportovní minulost rodičů ovlivňuje způsob, jakým projevují rodiče tanečníků - adolescentů zájem o tréninky a soutěže v tanečním sportu?

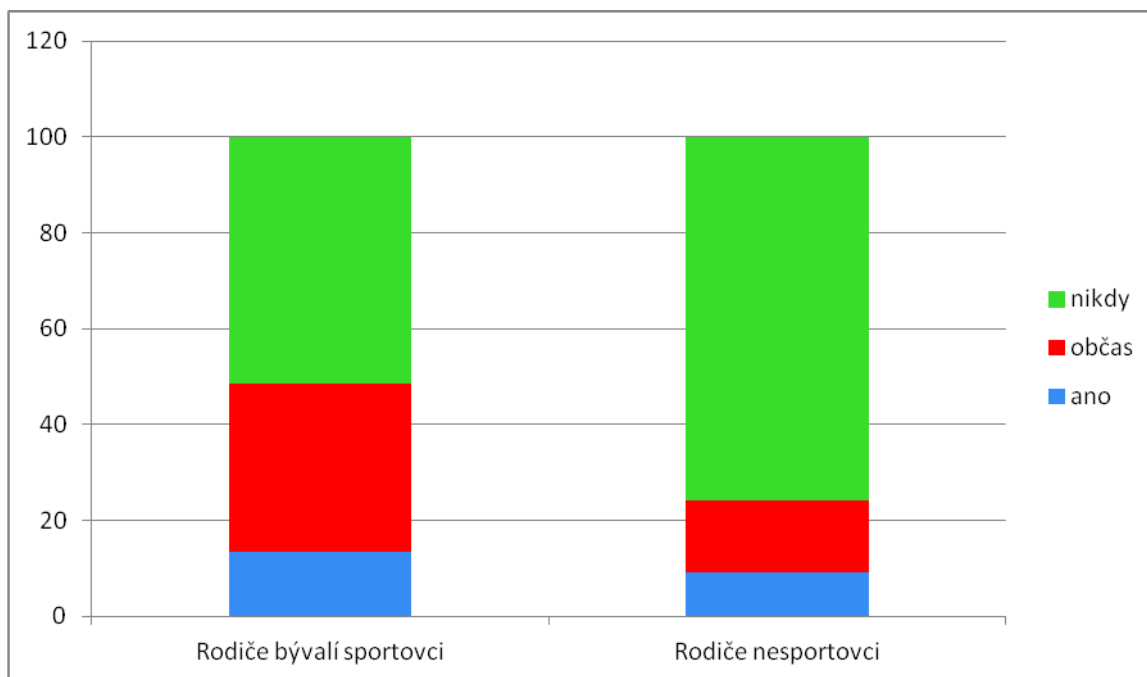
Ve čtvrté otázce jsem zjišťoval vliv sportovní minulosti rodičů tanečníků - adolescentů na jejich zájem o tréninky a soutěže v tanečním sportu.

Z průzkumu vyplynulo, že více než 2/3 rodičů dříve sportovalo viz. obrázek č. 8.

Obrázek č.8 Kolik rodičů tanečnicků - adolescentů má sportovní minulost?

Z výsledků dále vyplývá, že téměř polovina rodičů bývalých sportovců alespoň občas diskutuje s trenéry, celkem 13,51 % respondentů z řad tanečnicků - adolescentů odpovědělo ano a 35,14 % odpovědělo občas, ve skupině nesportovců se jedná o méně než 1/4 v odpovědích se vyskytuje ano v 9,09 % a občas v 15,15 % případů. Viz. obrázek č. 9.

Obrázek č. 9 Diskutují rodiče tanečnicků - adolescentů s trenérem?

Zajímavá je také situace, pokud se podíváme na to o čem rodiče s trenéry diskutují. A jaké má to téma procentální zastoupení.

Rodiče nespportovci nejčastěji diskutují o následujících otázkách:

1. výsledky (87,5 %), 2. výkonnost (62,5 %) a 3. a 4.místo obsadily způsob a četnost tréninků shodně (37,5 %) (obrázek č.10).

Rodiče sportovci také diskutují na prvních dvou místech o výsledcích (55,88 %) a výkonnosti (52,94 %), ale na 3.místě je zajímavá četnost soutěží (32,35 %) a na 4.místě je způsob tréninků (29,41 %) (obrázek č.10).

Rodiče sportovci ve srovnání s nespportovci výrazně méně řeší výsledky soutěží, ale mnohem více řeší jejich četnost.

Zajímavá je také situace, pokud se podíváme na to o čem rodiče s trenéry diskutují. A jaké má to téma procentální zastoupení.

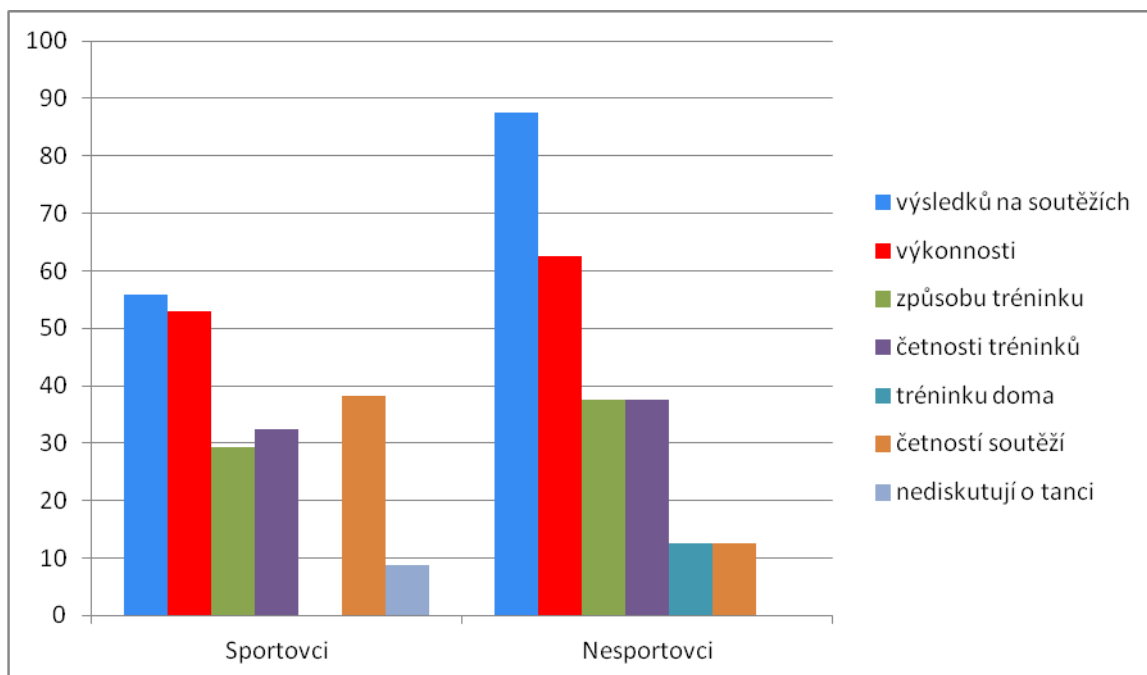
Rodiče nespportovci nejčastěji diskutují o následujících otázkách:

1. výsledky (87,5 %), 2. výkonnost (62,5 %) a 3. a 4.místo obsadily způsob a četnost tréninků shodně (37,5 %) (obrázek č.10)

Rodiče sportovci také diskutují na prvních dvou místech o výsledcích (55,88 %) a výkonnosti (52,94 %), ale na 3.místě je zajímavá četnost soutěží (32,35 %) a na 4.místě je způsob tréninků (29,41 %) (obrázek č.10).

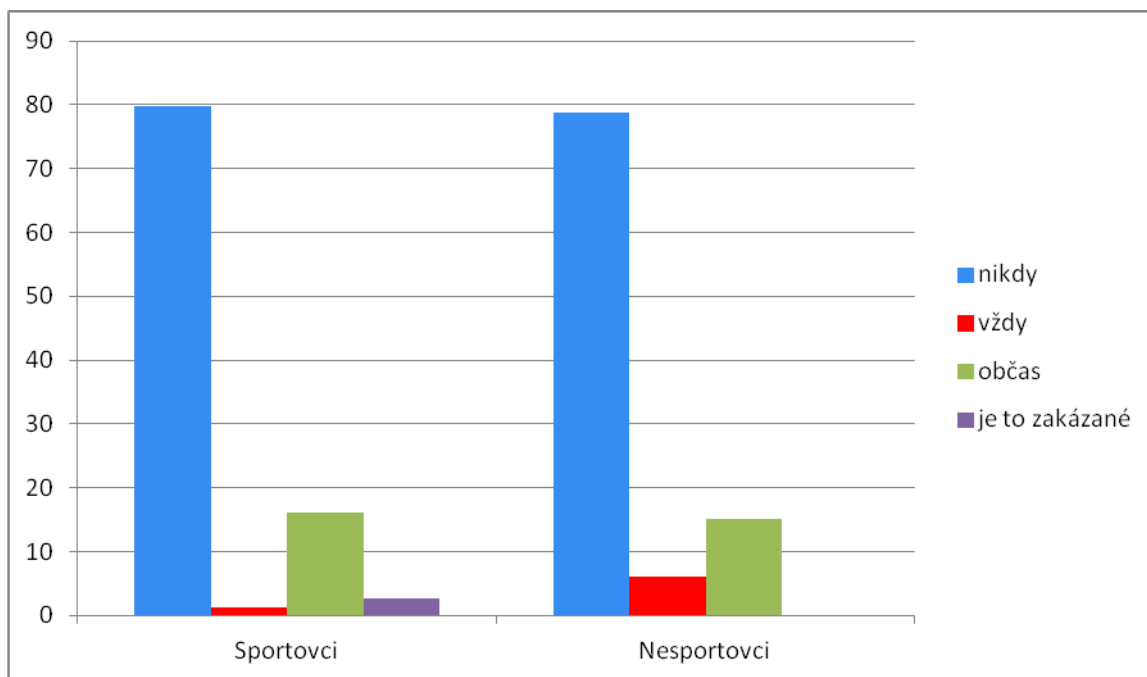
Rodiče sportovci ve srovnání s nespportovci výrazně méně řeší výsledky soutěží, ale mnohem více řeší jejich četnost.

Na základě získaných údajů lze tedy říct, že sportovní minulost pozitivně ovlivňuje četnost diskusí rodičů s trenérem a ovlivňuje i četnost a volbu jednotlivých témat.

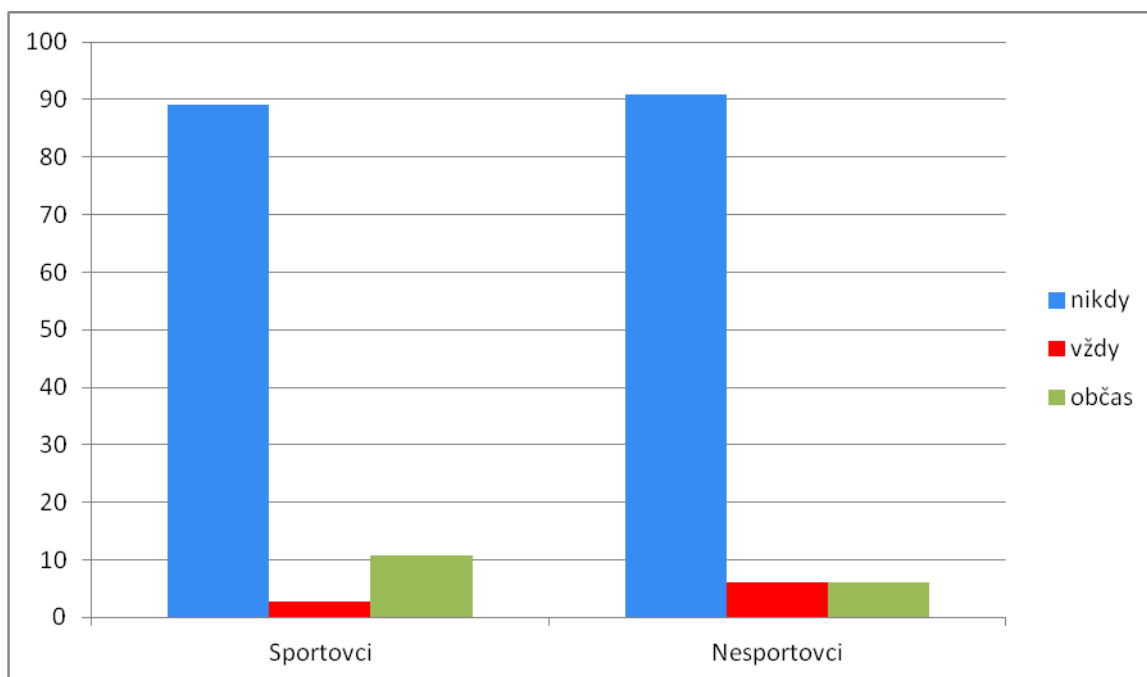

Obrázek č. 10 Graf znázorňující témata o kterých diskutují rodiče tanečnicků - adolescentů s trenérem a jejich četnost.

Dalším z parametrů, který má vliv na tuto otázku je zda se rodiče účastní tréninků nebo individuálních lekcí. V obou těchto parametrech se nevyskytují žádné výrazné odchylky a lze tedy říct, že sportovní minulost nemá zásadní vliv na setrvávání rodičů na běžných trénincích (obrázek č.11) a individuálních lekcích (obrázek č.12).

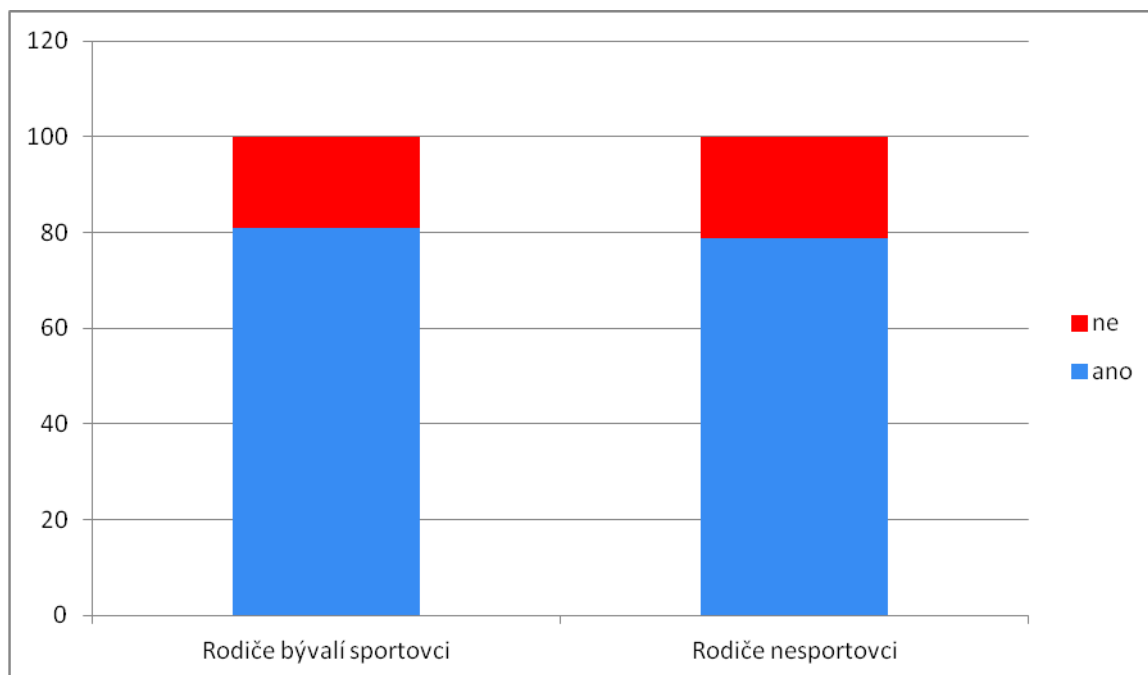

Obrázek č. 11 Zůstávají rodiče tanečníků - adolescentů na běžných trénincích?

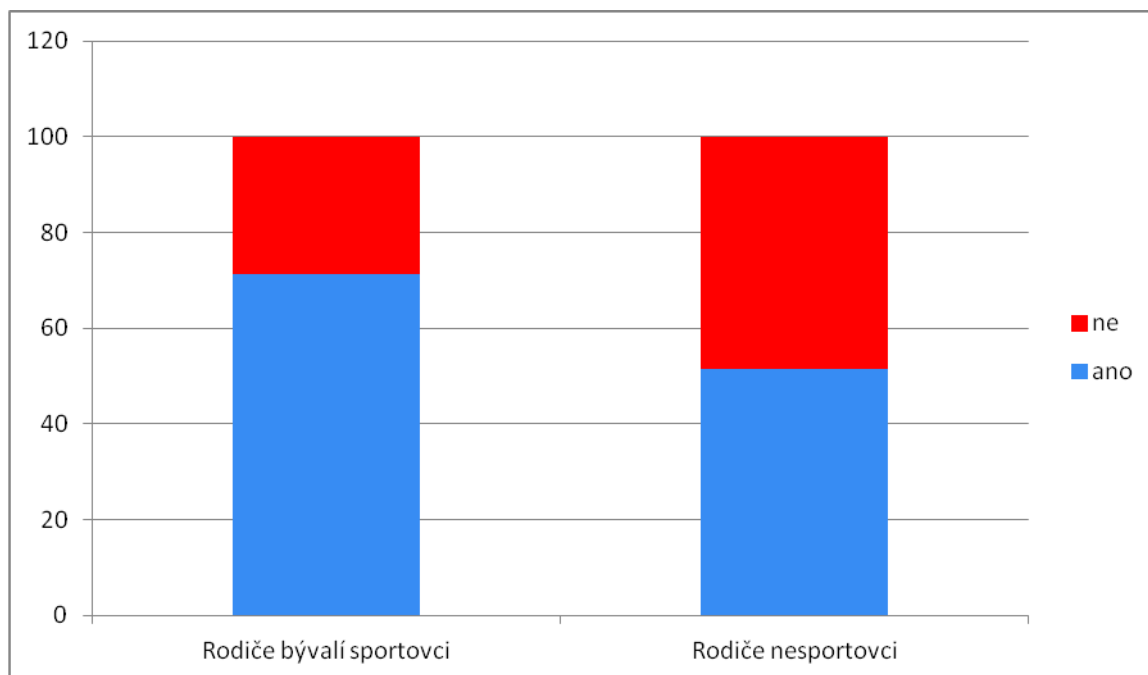
Obrázek č. 12 Zůstávají rodiče tanečníků - adolescentů na individuálních lekcích?

Posledními sledovanými parametry jsou diskuse o trénincích a o soutěžích. V případě rozboru soutěže nejsou mezi bývalými sportovci i nesportovci žádné podstatné rozdíly (obrázek č.13). Poměr odpovědí záporných ku odpovědím kladným byl u sportovců 19 % : 81 % a u nesportovců 21 % : 79 %.

Obrázek č. 13 Rozebíráte s rodiči soutěže?

V případě, že se zaměříme na rozbor tréninku, tak se projeví větší rozdíl mezi nesportovci a sportovci (obrázek č.14). V rodinách bývalých sportovců se rozebírá trénink v 71,23 % případů a v rodinách nesportovců v 51,52 %.

Obrázek č. 13 Bavíte se doma o průběhu tréninku?

Na základě všech získaných podkladů lze říci, že rodiče sportovci se více zajímají o tréninkovou činnost než rodiče nespportovci v případě zájmu o soutěžní činnost není rozdíl tak zřejmý.

6 ZÁVĚRY

Cílem práce mé práce zjistit, jakým způsobem rodiče ovlivňují tréninkový proces tanečníků – adolescentů v tanečním sportu. Na základě provedené ankety byly výzkumné otázky zodpovězeny takto:

1) Komunikují rodiče s trenérem a jakou formu volí?

Trenéři ve velké míře uváděli, že s nimi rodiče komunikují a všichni uvedli jako hlavní formu komunikace osobní jednání. Objektivně existují odlišnosti v komunikaci rodičů tanečníků-adolescentů s trenéry v závislosti na pohlaví trenéra.

2) Ovlivňují rodiče výběr trenéra nebo tanečního klubu?

Na základě provedeného měření se projevil vyšší vliv rodičů na výběr tanečního klubu než na výběr trenéra. Zjištěný vliv rodičů na výběr trenéra respektive tanečního klubu je však marginální. V případě změny tanečního klubu může dojít i ke změně trenéra, ale není to nezbytně nutné.

3) Jak rodiče vnímají a reagují na úspěch či neúspěch tanečníka - adolescenta na soutěži v tanečním sportu?

Prokázalo se, že většina rodičů reaguje "zdravě" na úspěchy a neúspěchy v tanečních soutěžích. Důvody výsledků vidí většinou objektivně v kvalitě páru jako celku a jsou schopni ocenit vyšší kvalitu soupeřů. Překvapivě málo rodičů viní z neúspěchu porotce ještě méně viní trenéry.

4) Ovlivňuje sportovní minulost rodičů ovlivňuje způsob, jakým projevují rodiče tanečníků - adolescentů zájem o tréninky a soutěže v tanečním sportu?

Jeví se, že rodiče sportovci častěji diskutují s trenéry a na rozdíl od nesportovců neakcentují téma výsledků soutěží. Rodiče nesportovci rozebírají výsledky soutěží podobně jako rodiče sportovci, ale je vidět velký rozdíl v otázce rozboru tréninků, kde rodiče sportovci projevili výrazně vyšší zájem o průběh tréninkového procesu. Tato zjištění by stála za další ověření.

7 SOUHRN

Tato práce se pokouší přispět k poznání problematiky vlivu rodičů na průběh tréninkového procesu adolescentů.

Trénování adolescentů, nejen v tanečním sportu, by nemělo být omezeno jen na samotné vedení a organizování tréninků, ale také na rozvoj osobnosti jedince – sportovce a také na jeho socializaci. Spolupráce rodičů s trenéry může výrazně podpořit osobnostní i sportovní růst adolescentů. V českém tanečním sportu by mělo dojít k zásadní změně přístupu k tréninkovému procesu. ČSTS nemá jednotnou koncepci, která by vytvářela tlak na vzdělávání trenérů a podporu tanečníků-adolescentů.

Teoretická část je rozdělena do tří částí. V první kapitole se zabývám rolí a funkcí trenéra, jeho osobností a také trenérskou filozofií. Ve druhé kapitole jsem se zaměřil na vymezení pojmu rodinu a rodiče a popsal jsem základní funkce rodiny. Z důvodu orientace mé bakalářské práce na adolescenty jsem ve třetí kapitole vymezil období adolescence a popsal proces utváření identity a transformace vztahů v jeho průběhu.

Taneční sport je velice specifický a vzácný, patří mezi sporty, které jsou provozovány výlučně ve smíšené dvojici žena a muž (Harvanová, 2010). Adolescent se skrz tanec dovídá něco o sobě a učí se komunikovat s druhými (Harvanová, 2010). „Tanec má unikátní schopnost v člověku rozvíjet současně kognitivní, motorickou i afektivní složku osobnosti“ (Purcell In Harvanová, 2010).

Cílem této práce je ověřit, jaký mají rodiče tanečníků - adolescentů vliv na průběh tréninku svých dětí věnujících se tanečnímu sportu.

V empirické části jsem použil anketní šetření pro zjištění pohledů a názorů tanečníků - adolescentů a trenérů mládeže na spolupráci s rodiči v tanečním sportu. Šetření se zúčastnilo celkem sto čtyřicet šest respondentů z České republiky a Slovenska.

Z celkového šetření vyplývá, že většina rodičů s trenéry komunikuje a projevuje zájem o tréninky i taneční soutěže. Bylo zjištěno, že v některých oblastech mohou existovat markantní rozdíly v oblastech zájmu rodičů tanečníků - adolescentů se sportovní minulostí a bez sportovní minulosti. Ze zjištěných dat se dá usuzovat, že rodiče hodnotí výsledky na soutěžích objektivně a ze

špatných výsledků na soutěži neviní trenéry. Také se zdá, že rodiče tanečníků - adolescentů nemají významný vliv na změnu tanečního klubu či trenéra.

8 SUMMARY

This work tries to contribute to knowledge of the issue of parents' influence on the training process of adolescents.

Training of adolescents, not only in the dance sport, should not be limited only to conducting and organizing of the training sessions as such but also to development of the individual's – sportsman's personality and also on his/her socialization. Cooperation of the parents with the coaches can support personal and sports development of adolescents significantly. A principal change in the approach to the training process should occur in the Czech dance sport. The Czech Dance Sport Federation does not have a single concept exercising pressure on the coaches' education and support for the adolescent dancers.

The theoretical part is divided in three parts. In the first chapter, I deal with the role and function of a coach, his/her personality and also the coaching philosophy. In the second chapter, I have focused on definition of the terms of a family and parents and I have described the basic family functions. For the reason of my bachelor's thesis focus on the adolescents I have defined in chapter three the adolescence period and described the process of identity creation and relationship transformation in its course.

The dance sport is highly specific and rare; it belongs to the sports that are done exclusively in a mixed pair of a man and a woman (Harvanová, 2010). "An adolescent learns to know something about him/her and he/she learns to communicate with others through dance. The dance has a unique ability to develop at the same time the cognitive, motor and affective component of the personality in a human being" (Purcell In Harvanová, 2010).

The objective of this work is to verify what the influence of the parents of adolescent dancers on the course of the training of their children going in for the dance sport is.

In the empirical part I have used a questionnaire survey to find out the views and opinions of the adolescent dancers and the youth coaches about cooperation with parents in the dance sport. In total one hundred and forty six respondents from the Czech Republic and Slovakia took part in the survey.

It results from the overall survey that most of the parents communicate with the coaches and they show interest both in the training sessions and in the dance competition. It has been found out that in some areas there might be differences in the areas of interest of the adolescent dancers' parents with or without sports background. It is possible to conclude from the established data that the parents evaluate the results in the competitions in an objective manner and they do not blame the coaches for bad results in the competitions. It also seems that the parents of adolescent dancers do not have significant influence on a change of a dance club or a coach.

9 REFERENČNÍ SEZNAM

- Čačkovič, L., Barić, R., & Vlašić, J. (2012). Psychological stress in dancesport. / Psihološki stress u sportskom plesu. *Acta Kinesiologica*, 6(2), 71-74. Retrieved 13. 3. 2014 from EBSCO database on the World Wide Web: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&sid=35c4b278-18fa-4c4b-9e40-7a810af662fe%40sessionmgr113&hid=104>
- Dunovský, J. a kol.(1999). *Sociální pediatrie, vybrané kapitoly*. Praha: Grada.
- Hartl, P., Hartlová, H.(2004). *Psychologický slovník*. Praha: Portál.
- Hartl, P., Hartlová, H. (2010). *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál.
- Harvanová, J. (2010). Kompatibilita v partnerské dyádě a její souvislost se sportovním výkonem. Disertační práce, Univerzita Palackého, Filozofická fakulta, Olomouc.
- Chráska, M. (2007). *Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing.
- Kraus, B. (2008). *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál.
- Kūra, M. (2008). Spotinių šokių trenerio darbo su kolektyvu pagrindiniai aspektai. (Lithuanian). *Bridges / Tiltai*, 42(1), 105-126. Retrieved 2. 3. 2014 from EBSCO database on the World Wide Web: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=12&sid=f5336c44-c566-4c92-ad02-a80f6d79331f%40sessionmgr4002&hid=4208>
- Langmeier, J., Kňourková, M. (1984). *Psychologie. Část 1, Úvod do obecné a sociální psychologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Lazarová, B., Jůva, V. (2006). *K některým otázkám vzdělávání trenérů*. In Sport a kvalita života 2006. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sportovních studií [CD - ROM].

- Lazarová, B., Uhlířová, V. (2006). *Osobnost trenéra a profesní požadavky*. In Sborník prací Fakulty sportovních studií – Sport jako sociálně-kulturní fenomén. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sportovních studií.
- Macek, P. (1999). *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál.
- Macek, P. (2003). *Adolescence*. Praha: Portál.
- Macek, P., Štefánková, Z. (2006). *Vztahy s rodiči a jejich souvislosti s citovou vazbou*. In: Macek, P., Lacinová, L. (Eds.): *Vztahy v dospívání*. Brno: Barrister& Principal.
- Perič, T., Dovalil, J. (2010). *Sportovní trénink*. Praha: Grada Publishing.
- Petrusek, M. (ed.). (1996). *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum.
- Průcha, J. (ed.) (2009). *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál.
- Průcha, J., Walterová, E., & Mareš, J. (2003). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.
- Rychtecký, A., Fialová, L. (1998). *Didaktika školní tělesné výchovy*. Praha: Karolinum.
- Střelec, S. (ed.). (1998). *Kapitoly z teorie a metodiky výchovy*. Brno: Paido.
- Střelec, S. et al. (1992). *Kapitoly z rodinné výchovy*. Praha: Fortuna.
- Svoboda, B. (2000). *Pedagogika sportu*. Praha: Karolinum.
- Svoboda, B. (2003). *Pedagogika sportu*. Praha: Karolinum.
- Šafář, M. (2005). *Studijní materiály: Psychologie sportu*. Retrieved 1. 2. 2014 from the World Wide Web: <http://www.psychologie-sportu.cz/materialy.htm>
- Šulová, L. (1998). *Člověk v rodině*. In Výrost a Slaměník (Eds.). *Aplikovaná sociální psychologie 1*. Praha: Portál.

Vágnerová, M. (2000). *Vývojová psychologie*. Praha: Portál

Vágnerová, M. (2005). *Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum.

Vaněk, M. a kol. (1984). *Psychologie sportu*. Praha: Olympia.

Výrost, J., Slaměník, I. (1997). *Sociální psychologie*. Praha: ISV.

Výrost, J., Slaměník, I. (1998). *Aplikovaná sociální psychologie*. Praha: Portál.

Zákon o rodině (1963). Retrieved 10. 12. 2013 from the World Wide Web:
http://www.mpsv.cz/files/clanky/7262/Zakon_o_rodine.pdf

10 PŘÍLOHY

10.1 Průvodní dopis

v Hradci Králové 27. 3. 2014

Dobrý den,

jsem student FTK UPOL a rád bych Vás požádal o vyplnění ankety, která se týká vlivu rodičů na tréninkový proces adolescentů věnujících se tanečnímu sportu. Výsledky poslouží ke studijním účelům a mé bakalářské práci.

Anketa je zcela anonymní a je určena všem aktivním tanečnickům od 12 do 21 let a jejich trenérům.

Děkuji za vyplnění a případné sdílení mezi známé.

Michal Němeček

10.2 Seznam anketních otázek

Otázka číslo 1. Jste?

Otázka číslo 2. Jsi?

Otázka číslo 3. Tvůj věk?

Otázka číslo 4. V jaké tančíš věkové kategorii?

Otázka číslo 5. Jakou máš výkonnostní třídu?

Otázka číslo 6. Jak velké je město, ze kterého je tvůj taneční klub?

Otázka číslo 7. Jsou tví rodiče i tvými trenéry

Otázka číslo 8. Vynecháš někdy trénink, protože rodiče říkají, že je to zbytečné?

- Otázka číslo 9. Vozí Tě rodiče na trénink?
- Otázka číslo 10. Zůstávají tví rodiče na tréninku?
- Otázka číslo 11. Zůstávají tví rodiče na individuálních lekcích?
- Otázka číslo 12. Říkají ti rodiče v průběhu tréninku, co máš dělat?
- Otázka číslo 13. Vysvětlují ti, co říkal trenér?
- Otázka číslo 14. Diskutují někdy rodiče s trenérem?
- Otázka číslo 15. Čeho se diskuze týká?
- Otázka číslo 16. Bavíte se doma o průběhu tréninku?
- Otázka číslo 17. Rozebíráte s rodiči soutěže?
- Otázka číslo 18. Kdo obvykle, podle rodičů, může za úspěch na soutěži?
- Otázka číslo 19. Kdo obvykle, podle rodičů, může za neúspěch?
- Otázka číslo 20. Změnil (a) jsi někdy z popudu rodičů trenéra?
- Otázka číslo 22. Změnil (a) jsi někdy kvůli rodičům klub?
- Otázka číslo 23. Řekli někdy rodiče, že je trenér špatný, nebo něco dělá špatně?
- Otázka číslo 25. Dělali Tví rodiče nějaký sport?
- Otázka číslo 26. Byli v něm úspěšní?
- Otázka číslo 27. Jste?
- Otázka číslo 28. Délka praxe?
- Otázka číslo 29. Jakým způsobem s Vámi rodiče komunikují?
- Otázka číslo 30. Doprovázejí rodiče své děti na trénink?
- Otázka číslo 31. Pokud rodiče děti na trénink doprovázejí, pak?

Otázka číslo 32. Mluvíte před, při, nebo po tréninku s rodiči?

Otázka číslo 33. O čem konkrétně s rodiči mluvíte?

Otázka číslo 34. Oslovují Vás obvykle rodiče sami?

Otázka číslo 35. Považujete komunikaci s rodiči za důležitou podmínku výkonu?

Otázka číslo 36. Setkáváte se s oceněním Vaší trenérské práce ze strany rodičů?

Otázka číslo 37. Jakým způsobem rodiče ocenění vyjadřují?

Otázka číslo 38. Setkáváte se s kritikou Vaší trenérské práce ze strany rodičů?

Otázka číslo 39. Čeho se jejich kritika především týká?

Otázka číslo 40. Mluví Vám rodiče adolescentů do trenérské práce?

Otázka číslo 41. Nabídnou rodiče sami od sebe svoji pomoc při organizování soutěží, otevřených hodin atd.?

Otázka číslo 42. Co byste od rodičů očekávali, aby byla spolupráce s nimi ještě více ku prospěchu jejich dětí?

Otázka číslo 43. Dostáváte se jako trenéři do konfliktu s rodiči?

Otázka číslo 44. Čeho se konflikty týkají?

Otázka číslo 45. Jakým způsobem řešíte případné konfliktní situace s rodiči?

Otázka číslo 46. Souhlasíte s tvrzením? Rodiče upřednostňují výsledky před výkony.

Otázka číslo 47. Můžete k tématu spolupráce trenér – rodič dodat ještě něco jiného z vlastní zkušenosti?